Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Pühapäev, 5. juuni 1977
Nr. 131
(8352)
XXX aastakäik
Hind 2 kop.

Edasi

EKP Tartu Linnakomitee, EKP Tartu Rajoonikomitee, Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu ja Tartu Rajooni Töörahva Saadikute Nõukogu häälekandja

HEAKSKIIT KÕIGILT

NSV Liidus on üles ehitatud arenenud sotsialistlik ühiskond. Sel etapil, kus sotsialism areneb juba omaenda alusel, tõusevad üha täielikumalt esile uue korra loovad jõud ja sotsialistliku elulaadi eelised, üha täielikumalt kasutatavad töötajad suurte revolutsiooniliste võitude vilja.

See on ühiskond, kus on loodud võimsad tootlikud jõud, eesrindlik teadus ja kultuur, kus tõuseb pidevalt rahva heaolu ning kujunevad välja üha soodsamad tingimused isiksuse igakülgseks arenemiseks.

See on küpsete sotsialistlike ühiskonnasuhete ühiskond, kus kõigi sotsiaalsete kihtide üksteisele lähenemise ning kõigi rahvuste ja rahvusrühmade juriidilise ja faktilise võrdsuse alusel on tekkinud uus ajalooline inimühendus — nõukogude rahvas.

See on töötajate — patriootide ja internatsionalistide — kõrge organiseerituse, ideelisuse ja teadlikkuse ühiskond.

See on ühiskond, mille elu seaduseks on kõigi hoolitsus igaühe heaolu ja igaühe hoolitsus kõigi heaolu eest.

See on tõelise demokraatia ühiskond, mille poliitiline süsteem tagab kõigi ühiskondlike asjade efektiivse juhtimise, töötajate üha aktiivsema osavõtu riigi elust ning inimese reaalsete õiguste ja vabaduste ühitamise kodanikukuvastutusega.

Arenenud sotsialistlik ühiskond on seaduspärane etapp teel kommunismile.

(NSV Liidu konstitutsiooni projektist)

Sotsialistlik demokraatia tegelikkuses

Panna partei ja riigi tähtsamad dokumendid üldrahvalikule arutamisele on suurepärane leninlik traditsioon. Kõigi töötajate vaba osavõtt riikliku tähtsusega otsuste väljatöötamisest ja praktilisest elluviimisest on tõelise demokraatia parimaid tõendeid.

Erinevate elukutsetega, eri rahvustest ja erinevas eas inimesed kiidavad palavalt heaks NLKP Keskkomitee maipleenumi otsuseid ja uue põhiseaduse projekti ning suurt tööd, mille on ära teinud konstitutsioonikomisjon eesotsas partei Keskkomitee peasekretäri, komisjoni esimehe seltsimees L. I. Brežneviga. TASS-i korrespondendid teatavad:

MOSKVA. «Mina kuulun tööliste vanemasse põlvkonda ja olen meie maal toimunud grandioossete ümberkujunduste tunnistaja,» ütles miitingul kõneldes Esimese Riikliku Laagritehase seadistaja P. Bastrõkin. «Nüüd on tööinimene saanud meie maa tõeliseks peremeheks. Muutunud on ka töölise mõiste ise. Tuhanded meie tehase töötajad on saavutanud meisterlikkuse tipu. Nad töötavad kõige keerukamatel masinatel, töö on neile saanud tõeliseks loominguks.

Minul nagu teistelgi rindemeestel on eriti hea meel, et NSV Liidu uue konstitutsiooni projektis on peatükk «Välispoliitika», milles on fikseeritud meie maa saavutused võitluses kestva ja kindla rahu eest.»

LENINGRAD. Tootmiskoondise «Krasnõi Võboržets» kollektiivi miitingul ütles valtsija A. Voronin:

«Põhiseaduse projekt peegeldab suuri ja printsipiaalseid saavutusi meie maa majanduses, kultuuris ja ühiskondlikus elus. Iga tema rida on kantud partei isalikust hoolitsusest nõukogude inimeste hüvangu eest, sotsialistliku demokraatia edasise laiendamise ja süvendamise, kodumaa võimsuse tugevdamise ja ülemaailmse rahu eest.»

Torutsehhi juhataja J. Stepanov, sulataja P. Strižekozin, kraanajuht kommunistlik noor L. Ružina ja teised sõnavõtjad ütlesid, et tehase metallurgid toetavad partei leninlikku kurssi kõigest südamest ja laiendavad veelgi sotsialistlikku võistlust Suure Oktoobri 60. aastapäeva auks.

MINSK. Bresti rajooni kolhoosi «Pogranitšnik» kultuurimajja tulid mehhanisaatorid, põlluharijad, loomakasvatajad ja maaharitlased.

«NSV Liidu konstitutsiooni projekti lugedes,» ütles miitingul naiskolhoosnik A. Bober, «näed veel selgemini, kui kuulsusrikka tee meie maa on läbi käinud, kui suurt edu majanduses, teaduses, kultuuris ja ühiskonnasuhetes on saavutanud nõukogude rahvas. Minule kui külanõukogu saadikule on eriti lähedased need projekti sätted, kus räägitakse nõukogude moodustamise ja tegevuse printsiipide edasiarendamisest. Need kõik väljendavad ja kaitsevad rahva huve.»

SARANSK. «Meie kõik lugesime suurima nuviga NSV Liidu uue konstitutsiooni projekti,» ütles miitingul tehase «Rezinotehnika» 5. tsehhi komsomoliorganisatsiooni sekretär linnanõukogu saadik V. Morokova. «Meie, pärast sõda sündinud noored inimesed, ei oska isegi kujutleda, mis asi on tööpuudus, sotsiaalne ja rahvuslik ebavõrdsus, naise sõltuv seisund. Meil on teistsugune, õnnelik elu. Mina näiteks sündisin talupojaperes, ja nii nagu kõik Nõukogudemaa lapsed sain keskhariduse tasuta. Oleksin võinud edasi õppida, kuid mulle meeldis töö tehases. Laialdased õigused on eranditult kõigil meie maa kodanikel, olenemata soost, rahvusest, east. Konstitutsiooni projekti üldrahvalik arutamine saab veel üheks tõeliseks nõukogude demokraatia veenvaks näiteks.»

Miitingutest osavõtjad avaldavad üksmeelselt heakskiitu uue põhiseaduse eelnõule ning südamlikku tänu Kommunistlikule Parteile, Nõukogude riigile ja isiklikult seltsimees L. I. Brežnevile selle eest, et nad kannavad hoolt sotsialistliku demokraatia edasise laiendamise ja süvendamise ning nõukogude rahva heaolu eest. Vastuvõetud resolutsioonides töötavad töötajate kollektiivid rõõmustada kodumaad uute töösaavutustega.

Rahu kaitseks

Nelikümmend aastat on ajaloos lühike lõik, kuid nõukogude rahvas on selle jooksul Kommunistliku Partei juhtimisel palju korda saatnud. Meie praegune põhiseadus hakkas kehtima siis, kui industrialiseerimise ja kollektiviseerimise esimesed saavutused lubasid asuda laiahaardelisemalt sotsialismi üles ehitama. Tänaseks on see läbikäidud tee, on seatud uus eesmärk — üles ehitada kommunistlik ühiskond.

Riigi majanduslik alus — tööstus ja põllumajandus — on teaduse abil tehniliselt ja organisatsiooniliselt tugevnenud. Enam ei räägita kohustuslikust seitsmeklassilisest haridusest, vaid nõutakse, et iga noor lõpetaks keskkooli.

Uue projekti peasuunaks on «sotsialistliku demokraatia laiendamine ja süvendamine», nagu ütles NLKP Keskkomitee peasekretär L. Brežnev. Nüüd, kohalike nõukogude valimiste künnisel, on see teema eriti päevakorral. Fikseeritud on sotsialistliku seaduslikkuse ja õiguskorra edasine tugevdamine.

Mind kui Suure Isamaasõja veterani puudutab eriti meie maa osa ülemaailmses rahuvõitluses. Neli aastat olin rindel, nüüd on mul võimalik olnud juba kolm ja pool aastakümmet teha rahulikku, loovat tööd. Tahaks, et rahuaastad jääksid kestma ka meie lastele ja lastelastele.

Rahu on õnneliku elu esmane tagatis. Rahudekreet oli Nõukogude valitsuse esimene akt. Rahu jääb probleemina aktuaalseks seni, kuni maailmas püsivad veel jõud, kes rikastuvad külma sõja arvel, ja leidub avantüriste, kes ihaldavad valla päästa sõda.

Aeg on sõjahaavad parandanud, kuid armid on jäänud. Kesk- ja vanema põlve tartlasedki tajuvad neid ikka veel.

Ei iialgi sõda! See on meie rahva ja kogu progressiivse inimkonna tahe.

Uue põhiseaduse projektis on eri peatükk välispoliitika kohta. Nõukogude riik teostab järjekindlalt leninlikku rahupoliitikat ja taotleb rahvaste julgeoleku tugevdamist ning laialdast rahvusvahelist koostööd.

RA-EDUARD VIKS,
«Kooperaatori» Tartu filiaali tööline

Eile piimakombinaadis

Piimakombinaadi kesktööstuse täispiimajaoskonnas käivitati eile seadmed nii nagu alati kell 6 hommikul. Kahe tunni pärast leidis aset miiting. Jaoskonda oli tulnud kaadriala asedirektor Robert Noobel. Ta tutvustas töötajatele NSV Liidu konstitutsiooni projekti.

R. Noobelit kuulati suure huviga. Üksikasjaliselt käsitles ta majandussüsteemi. Projekti paragrahvis 16 on säetud, et töötajate kollektiivid ja ühiskondlikud organisatsioonid võtavad osa ettevõtete ja koondiste juhtimisest, töö ja olme organiseerimiseks ning tootmise arendamiseks, samuti sotsiaalseteks ja kultuurilisteks vajadusteks ning materiaalseks stimuleerimiseks ettenähtud vahendite kasutamise küsimuste lahendamisest.

Jaoskonna töötajad kiitsid projekti ühel meelel heaks.

GUNNAR KULDVERE

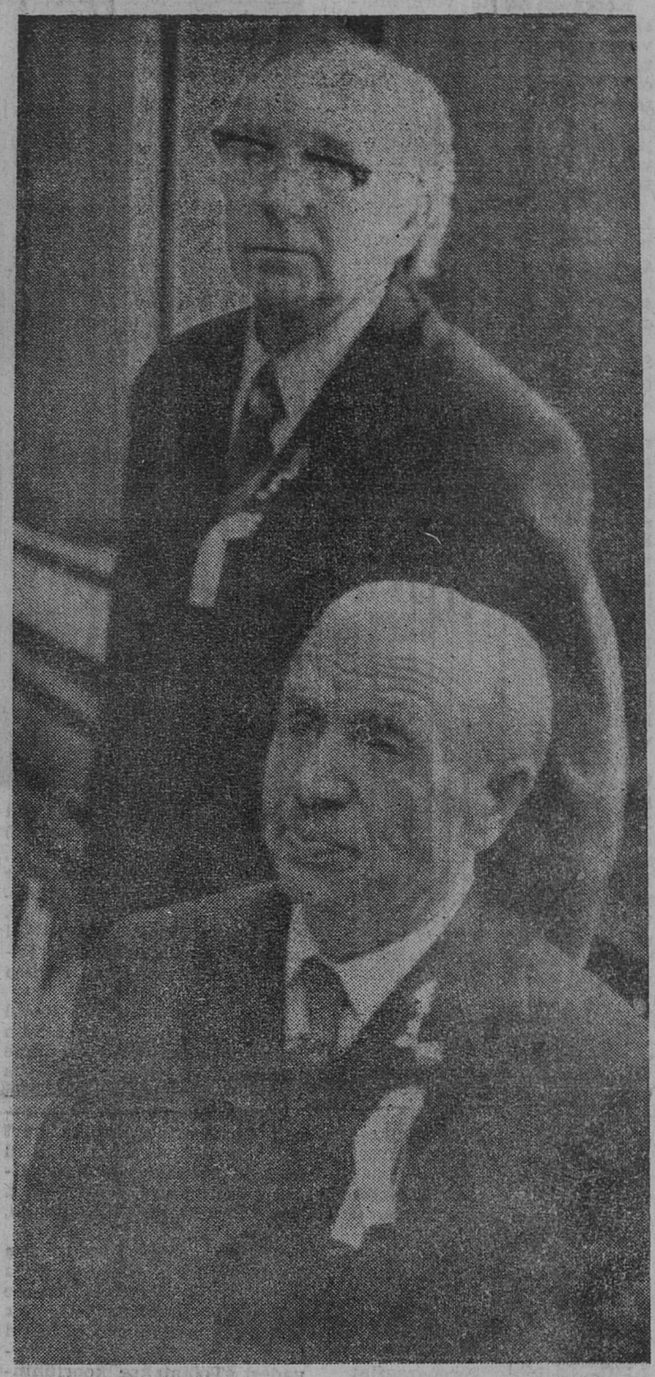
Leivakombinaadi pere sõna

Tiigi tänaval paiknevas kondiitrijaoskonnas eile hommikul asetleidnud miitingu avas kombinaadi juhataja Kalju Randoja. Käitise parteisekretär Enn Unt: «Meie suur kodumaa valmistub tähistama Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva. Juubeli lähenedes viivad nõukogude inimesed ellu NLKP XXV kongressi otsuseid, taotlevad pidevalt uut edu töös. Sotsialistliku demokraatia arengu uueks tõendiks on täna avaldatud NSV Liidu konstitutsiooni projekt, mille üldrahvalikust arutlusest ka meie osa võtame.»

Tunnustavalt kõneles uue põhiseaduse projektist tehnoloogiainsener Leeni Leis. Kondiiter Valentina Laansalu: «Kuulasin huviga tänahommikust raadiosaadet. Esitatus kajastuvad selgesti need suured muutused, mis meie riigi majanduselus, sise- ja välispoliitikas aastakümnete jooksul aset on leidnud, kajastub hoolitsus inimeste eest. Teen ettepaneku kiita uue konstitutsiooni projekt heaks.»

ANTS TERA

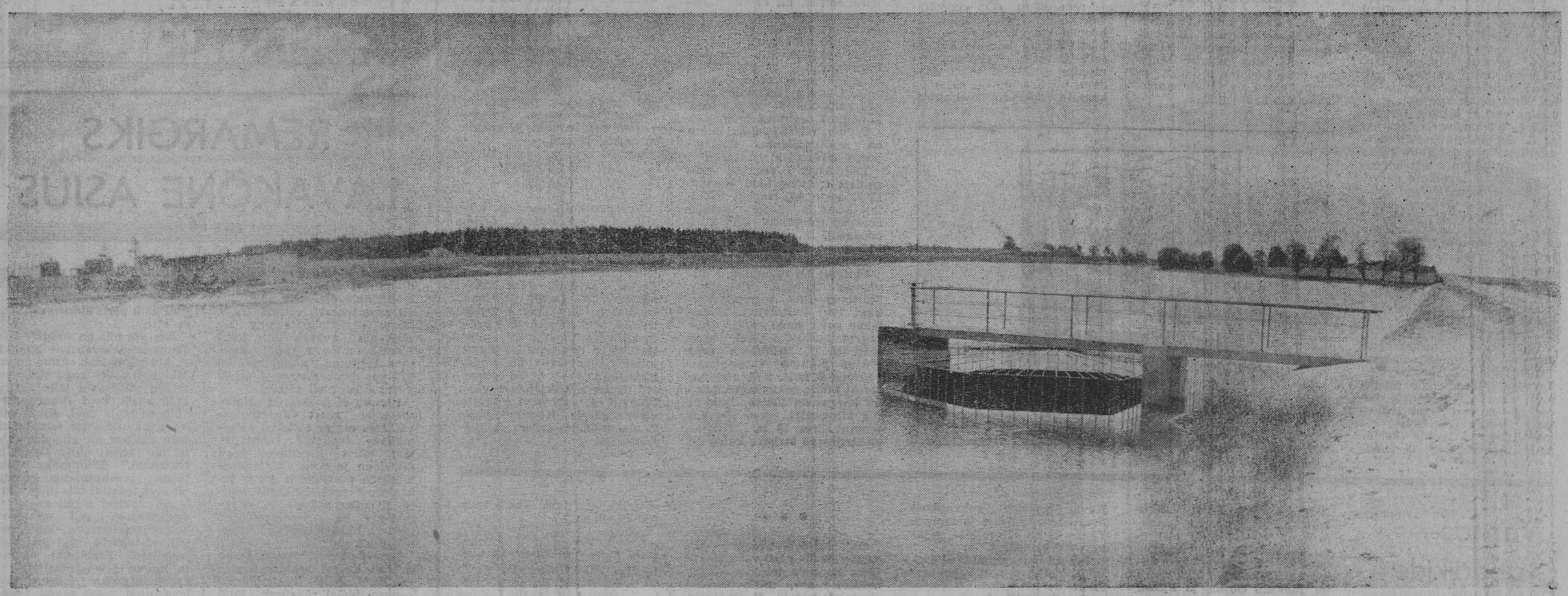
KAKS KÕIGE KUULSAMAT

Lõppenud töönädalal oli Hans Heidemanni trükikäitises tööjuubilaride kokkutulek. Direktor Kalju Juus andis kohaletulnutele, kes on töötanud 5, 10, 20 või 25 aastat, rinnamärgi, eriti staažikad said ka hinnalise kingituse. Kaks käitise kuulsaimat meest, Eesti NSV teenelist poligrafisti jätsid oma tööga hüvasti. Tsinkograafiaosakonna meister Evald Kasel on eluaastaid 72. Alles nüüd läks ta vanaduspuhkusele. Talle üleantud auaadressis seisavad soojad sõnad: «Tartus on tsinkograafia ja Evald Kask peaaegu sünonüümid. Omades rohkem kui kümneaastast staaži sel alal, kutsuti Sind sõja lõppedes taastama Tartu tsinkograafiat. Alates 1. jaanuarist 1945 oled Sa teinud seda pidevalt. Oled välja õpetanud kaadrit fotografeerimisest kuni klišeede klotsimiseni.»

Endine tootmis- ja tehnikaosakonna juhataja Karl Pree on liigi 50 aastat oma elust andnud trükikunstile, pärast sõda on ta kogu aeg olnud juhtiv töötaja. Temaga leiab igaüks kiiresti kontakti, kui jutt läheb kalapüügile. Kolleegid ei jätnud seda märkimata ka auaadressi tekstis: «Andunud oma kutsealale, on Sul siiski olnud ka teine armastus — igal suvel muutud Sa Tondisaare põliselanikuks. Ja jälle oleme hädas kokkulugemisega — palju Karla kala püüdnud! Igatahes niipalju, et nüüd Võrtsjärvel püügikeeld kehtestati.» Ka Karl Pree on kõrgesse ikka jõudnud töövõimelisena. Pensionile oleks ta võinud minna juba 7 aasta eest.

OSKAR VÄSK
KALJO RAUA foto

TANA ON ÜLELIIDULINE MAAPARANDAJATE PÄEV.

See siin on Tartu näidissovhoosi Rahinge kunstjärv ehk vihmutusobjekt, mille EPT Elva osakonna maaparandajad ühe aasta ja kolme kuuga valmis tegid.

Vasakul, kohe pilvede all, on Rahinge suurfarmi silotornid. Laudad ise pole pildile jäänud, need on tornidest veel vasemal. Paremal ja lähemal on näha pumbamaja, selle automaatjuhtimisel saab kunstvihma suurfarmi 1300 lüpsilehma suvine söödamaa. Edasi, metsa taustal, paistab Vaike ja Hernits Nuti kodu. Mõlemad tuntud inimesed, Rahinge raudvara. Metsast edasi on Kõpla kartulisorteerimispunkt. Puuderühm pildi paremal serval ümbritseb sovhoosi peaagronoomi Eino Härmi elumaja. Paremal esiplaanil on veehoidla regulaatorlüüs. Veekogu on 14 hektarit suur ja selles elab juba mitmesuguseid kalu. Vihmutatavat maad on 120 hektarit. Ei, ei, kalakasvatust selles vees ei arendata, sovhoosi karpkalafiigid on mujal. Aga vees peab elu olema ja sellepärast toodi Rahinge järvegi linaskeid ja muud, endi elatamisega peavad nad ise toime tulema.

Mis veekogu asemel enne oli? Väga vesine heinamaa, mida korduvalt prooviti kuivendada, kuid tulemusi ei tulnud, sest ala oli tihedasti allikaid täis. Nii püsis see 1975. aasta juunikuuni, millal Elva mehed siin tööd alustasid.

NASTA PINO

VELLO MARANDI foto

SÕPRUSSILDA PIKENDAMAS

Laul on looduspärane rahvaste side, olgu nad kaugel või lähedal. Tartu poistekoori senised matkad ulatuvad Moskvasse ja Leningradi, Bakuusse ja Sumgaiti, Minskisse ja Bresti, Kaunasesse ja Riiga, Dubnasse ja Pihkvasse. Käidud on mujalgi. Paljude kooride sõpruslaul on kõlanud meie kodulinnas. Mullune esimene poistekooride pidu Tartus oli nagu kõlalaud, mis andis laulule veelgi laiema lennu ja kaugema kaja. Hiljuti käis Tartu poistekoor senisest kaugemal, Siberimaal — Krasnojarskis, kutsujaiks sealne kooriühing ja poistekoor.

Kooritäis siniste vormimütsidega laulupoisse astus Tartu vaksalis rongile 29. aprilli õhtul. Asemele said emad-isad otse trükikojast toodud poistekoori tutvustuse, seniste laulumatkade marsruutkaardi ja nägusa laulupoiste fotodega voldiku (kunstnik H. Reintam).

Teise sõidupäeva õhtupoolikul, kui olime Permi kandis, hakkas maastik muutuma mägiseks. Oli tunda Uraalide hõngu. Nägime järske kaljuseinu, siis kaugenevaid, orgudega vahelduvaid mägialasid.

Lähenesime Sajaanidele. Sealsed mäeahelikud on kohati lauskjad ja rahulikud, kohati järsud ja äkilised.

Erutusega saabusime Jaroslavli, kus Suure Isamaasõja dastatel asutati Eesti NSV Riiklikud Kunstiansamblid, kus pandi alus Riiklikule Akadeemilisele Meeskoorile, kus tagalaoludes töötasid eesti heliloojad, kirjanikud, kunstnikud, teatriinimesed, instrumentalistid ja lauljad, kus said tuule tiibadesse paljud nüüdisaja nimekad kunstiinimesed.

Ukseteise järel läbisime selliseid suurlinnu, nagu Kirov, Perm, Sverdlovsk, Omsk, Novosibirsk ...

Sõit läks itta, päikesele vastu, ja kui me Moskva aja järgi kell 14.40 jõudsime Krasnojarskisse, valitses seal juba õhtu — 18.40. Jaamas olid meid vastu võtmas kohalik laste- ja poistekoor, kooriühingu ja kultuurielu vastutavad töötajad, hulgaliselt uudistajaid. Öeldi sooje tervitussõnu, kingiti lilli, suveniire, lasti vastastikku laululgi kõlada.

Esimeste kuulduste järgi pidi huvi meie kontsertide vastu suur olema. Veel polnud kustunud äsjaste Ernesaksa koori kontsertide menu. Tartu poistekoorist puudus aga ettekujutus, kuigi Krasnojarski poistekoori dirigent Sergei Ješak oli mullu mõned päevad viibinud Tartus, külastades ka meie proovi. Kuid RAM oli siin eesti laulukultuuri tutvustanud ja sellega meilegi soodsa pinna loonud.

Avakontsert leidis aset Krasnojarski Kunstide Kooli aulas, kus ka RAM oli esinenud. Õpetatakse kolme põhiala: muusikat, koreograafiat ja teatrikunsti, siit nimigi. Koolil on esinduslik 800 kohaga kontserdisaal, kus toimub regulaarselt ka avalikke esinemisi.

Meie seekordses kavas oli peaaegu eesti rahvalaulul ja siit arenenud nüüdisaja koorimuusikal (V. Tormis, G. Ernesaks, R. Lätte, U. Naissoo). Vene nõukogude autoritest seisid kavas A. Lepin, A. Aturov, A. Tuhmanov, A. Ostrovski. Enamiku nende lauludest esitasime vene keeles. Teiste rahvaste heliloojaid esindasid R. Schumann, J. Weckerlin, E. Bauer, V. Kaminskis.

Saal oli viimase istekohani täis, seinte ääres seisti. Algul esitasime vene keeles lihtsamaid üldtuntud laule, nagu A. Lepini «Sõpruslaul», A. Aturovi revolutsiooniline laul «Mööda mägiteid ja orge». Need õnnestusid, aplausi oli ka, kuid tõelist kontakti publikuga veel ei tulnud. Järgnenud J. Weckerlini «Menuett» ja R. Schumanni «Hällilaul» panid publiku jäägitult kaasa elama, «Hällilaul» tuli kordamisele. Edasi läks kõik ilusasti, dirigeerisime Alfred Benderi ja Undel Kokaga vaheldumisi, kordasime veel mitut pala. Esimese osa lõpulaulu, A. Ostrovski «Olgu jääv meile päike» refrääni laulis ja plaksutas publik kaasa.

Vahepeal esitas meie koori liige, üntlasi Tartu I Lastemuusikakooli kasvandik Agis Laur kaks trompetipala. Siis oli järg jälle koori käes.

Teist poolt alustasime julgemalt ja enesekindlamalt. Tähelepanelikult kuulati V. Tormise seatud regivärsilisi liivi rahvalaule. Igaühele eelnes lühike venekeelne sisuseletus. Soojalt võeti vastu sama autori «Viljandi karjapoiss» (rahvaluule), G. Ernesaksa (D. Vaarandi) «Näärid käes», R. Lätte (rahvaluule) «Mõtsa om mõnda muudu», «Ratsur ja uinuv printsess» (J. Degutyte) ja «Homme» (L. Motšalov). Kontsert lõppes U. Naissoo lustaka lauluga «Ühel kaugel päeval» (V. Luik). Tugeva aplausi peale tuli ka lisa laulda.

Esinemisettepaneku tegid veel ka Krasnojarski raadio ja televisioon, kuid et olime juba küllalt koormatud, siis kõike vastu võtta ei suutnud.

Järgmisel päeval oli kontsert Ohvitseride Majas. Suurt hea akustikaga saali täitsid seekord koolinoored. Kõik algas otsast: luure, lahing, võit. Jälle tervitused, lillesülemid, küllakutsed.

Meelde jääb kohtumine Krasnojarski poistekooriga ja lastekooriga «Paplike». Nende kunstilised juhid Sergei Ješak ja Ljudmila Sudenko rääkisid oma kontsertidest ja argipäevadest. Töötatakse kooriühingu juures stuudiotena. Poistekoor on 10- ja lastekoor 7-aastane. Ka S. Ješak ja L. Sudenko leiavad, et koorilaulu tulevik eeldab teadlikku ja süsteemikindlat alustamist noortest. «Paplike» on praegu linna parim.

Südamlikult läks kohtumine ka Krasnojarski Pioneeride Maja taidluskollektiividega. Eriti võlus meid nende tantsuansambel «Orljonok».

Krasnojarskis oli kontserte, esinemisi, kohtumisi. See kõik väsitas, kuid veel enam rahuldas. Tundsime, et oleme sõprade keskel.

KRASNOJARSK

Kaks Lenini ordenit pälvinud Siberi suurlinn Krasnojarsk saab järgmisel aastal 350-seks. Linn paikneb Jenissei orus. Looklev suurjõgi ja ümbritsevad Sajaanid annavad talle kauni ilme.

EMAJÕE LINNA LAULUPOISID JENISSEI KALLASTEL

Uno Uiga

1822. aastal sai sellest linnast tolleaegse Jenissei kubermangu keskus. Elavnes revolutsiooniliikumine. Lenin tuli rongiga Krasnojarskisse 4. märtsil 1897 ja asus elama Bolšekatšenskaja tänavale K. Popovi majja. Kõrvalmajas, kus ta töötas, on nüüd muuseum. Krasnojarskis elas Lenin kaks kuud. 30. aprillil sõitis ta laeval mööda Jenisseid Šušenskojesse. Krasnojarski sadamakai ääres seisab laevmuuseum «Svjatoi Nikolai» nagu Leningradis «Aurora». Šušenskojest käis Lenin revolutsiooniülesannetega Krasnojarskis.

Juba tollal ennustas Lenin Krasnojarskile suurt tulevikku sotsialistlikul Venemaal. Ja nüüd ongi see Siberi hiigellinn elektrienergia- ja tööstustoodangult Nõukogudemaa esimeste hulgas. 840 000 elanikku. 1990. aastaks loodetakse saada miljonilinnaks. Tähtsal kohal on rasketööstus. Selle kõrval toodetakse kõike vajalikku nii oma krai kui ka kogu meie maa tarbeks. Suur osa toodangust läheb eksporti. Linnas on veel alumiiniumitehas ja autokummitehas, paberi- ja majaehituskombinaadid, kunstsiiditööstus. Valmistatakse ka külmkappe, klavereid ja mõndagi muud. Sealmail pole haruldus, et ühes tehases töötab sama palju töölisi, kui on meie kodulinnas praegu elanikke.

Krasnojarski tänavapilt on vaheldusrikas. Palju on iidset, veel kasakatelt pärinevat arhitektuuri, on siberi barokki ja renessanssi. On verivärsket, kõige moodsamat; kõrghooned aina kerkivad — niihästi vana kõrvale kui ka selle asemele. Valminud on moodne 30 000 istekohaga staadion, üliõpilaslinnak, palju on avaraid parke, väljakuid, kauneid kaldapealseid ja mälestusmärke. Ehitamisel on ooperiteater, parteikomitee hoone. Krasnojarskil on ka oma Punane väljak. Võidupüha eel seisid seal mälestussamba kõrval auvalves kommunistlikud noored. Nägime ka auvahtkonna vahetust.

Suures Isamaasõjas langenute auks on ühele südalinna väljakule rajatud memoriaalkompleks, kus põleb igavene tuli. Väljakut piiravad kalmukünkad, nende vahel kahurid, muud relvad ja hävituslennuk.

Käisime Vahimäel. Seal, 900 meetri kõrgusel on iidne vahitorn, kust avaneb hea vaade linnale. Sellel mäel korraldas Aleksandr Popov Venemaa füüsikute ja keemikute ühingu liikmena 1887. aasta augustis päikesevarjutuse vaatlusi.

Kogu maailmas on tuntud Krasnojarski Riiklik Siberi Tantsuansambel, kunstiliseks juhiks Vene Föderatsiooni teeneline kunstitegelane Mihhail Godenko. Ansamblile on peale tuhandete Nõukogudemaa inimeste aplodeerinud Vietnami, Jugoslaavia, Süüria, Prantsusmaa, USA, Hispaania ja Portugali publik.

Tartlaste sealolek langes ühte lastekooride ülevaatusega. Üks meie võõrustajatest, kooriühingu lastekoor «Paplike» sai esikoha. Arvukalt võeti osa esimesest üleliidulisest taidlusfestivalist, praegu valmistutakse laureaatide demonstratsioonesinemisteks.

Linnas on 8 kõrgkooli, 23 erikeskkooli, tehnikumi, 108 üldhariduskooli. Kunstide kool arvatakse järgmisest õppeaastast kõrgkooliks. On 4 teatrit, 21 kino, 46 kultuurimaja, filharmoonia, peale linna teenindatakse ka Krasnojarski kraid.

Enne revolutsiooni oli selles krais 1300 õpetajat, nüüd on neid üle 30 000. Arste oli siis 115, nüüd 7000.

Hästi propageerib koorimuusikat ülevenemaalise kooriühingu kohalik osakond, juba 20 aastat. Ühingul on oma maja. Korraldatakse kontserte, võistlusi, kohtumisi, festivale, antakse metoodilist abi. Käesoleva aasta detsembris leiab Moskvas aset kooriühingu III kongress. Plaanis on ühingu funktsioone laiendada, ühendada siia ka teisi muusikažanre ja end ümber nimetada muusikaühinguks. Eks kongress ütle siin oma sõna.

Pearõhk pannakse noorte kasvatamisele, oleneb ju sellest muusikakultuuri tulevik. Juba mõnda aega korraldab ühing kõik isetegevuskontserdid tasuta. Ka meie järgisime seda tava. Klubidele on lubatud vaid üksikuid tasulisi etendusi.

Heal järjel on teisedki kunstiharud. Maalikunstnik Vassili Surikovi (1848—1916) mälestuseks on monument ja majamuuseum. Meieaegsetest on silmapaistvamad B. Reussov, A. Lekarenko, T. Rennel, V. Meškov, kujur A. Abdrahhimov.

On veel palju teisigi majamuuseume ja mälestusmärke. Käisime Lenini kaasvõitleja revolutsionäär P. Krassikovi majamuuseumis.

Krai ajaleht «Krasnojarski Rabotšii» on asutatud 1905. aasta tormilistel päevadel. Tiraaž kasvab pidevalt.

DIVNOGORSK

1956. aastal seati Jenissei kaldapealsel üles esimesed kahesaja komsomoli löökehitaja telgid. Hakati rajama hüdroelektrijaama ehitajate asulat. Nüüd on seal ammugi 30 000 elanikuga linn. Divnogorsk on planeeritud jõega paralleelselt, nii et ka tänavad kulgevad ainult ühtepidi Divno mäe jalami eri terrassidel. Sellest linna nimigi. Jõega paralleelseid tänavaid ühendavad ringteetaolised kaarteed ja astmelised jalgteed. Üle jõe paistavad kõrged maalilised kaljuseinad, kunagised ürginimeste koopad.

Divnogorskist lahutamatu on maailmakuulus Krasnojarski hüdroelektrijaam.

1961. aasta 1. augustil paigaldati esimene tonn betooni. 1963. aasta 25. märtsil tõkestati kuue ja poole tunniga Jenissei (projektis oli kaks ööpäeva). 27. septembril 1963 külastas ehitustandrit Juri Gagarin.

Ehitusel oli rakendatud ülivõimas tehnika. Paigaldati 240-tonniseid turbiinimürakaid. 1967. aastal hakkas esimene neist voolu andma. Agregaat agregaadi järel, kuni neid sai 12. Nüüd on selle 400 m pikkuse turbiinisaali võimsus 6 milj. kW. Krasnojarski hüdroelektrijaama tammi kõrgus on 128 m, pikkus üle kilomeetri, vee sügavus tammi ääres 18 m. Hüdroelektrijaama tarbeks kulus nii palju betooni, et sellega oleks võinud ehitada automagistraali Krasnojarskist Moskvasse (5000 km). Jõujaama kogumaksumus oli 800 milj. rubla. 1975. aastaks sai see summa tasa, praeguseks juba kolmekordselt.

Jõujaama teenindab 350 inimest. Väga hästi mehhaniseeritud. Näiteks on öö- ja pühadevalves ainult 14 inimest.

Krasnojarski hüdroelektrijaama sise- ja väliskujundus paistab silma maitsekusega. Vasakul kõrge kaljusein, eesvaates võimsad lüüsid, peahoone sissekäigu esisel seinal värvilistest kividest suur Lenini portree, paremal üle jõe kaugenevad metsaga kaetud mäeahelikud. Muinasjutulist vaatepilti saadab vee lakkamatu kohin. Väga meeldis ka peahoone sisekujundus: fuajees looduse ümberkujundamise teemaline metallehistöö, hüdroelektrijaama värviline panoraam, neoonvalguses särab kogu Siberi elektrijaamade skeem.

Üle 400 m pikkusest masinasaalist jäi meelde laitmatu töökultuur, äärmine puhtus.

Meile kingiti hüdroelektrijaama täisvõimsusega käikulaskmisele pühendatud «Krasnojarski Rabotšii» eriväljaanne 1972. aasta juulist. Sellest loeme: «Kangelastegu Jenisseil. Sajandeid voolas Jenissei ookeani. Näis, et pole jõudu selle võimsa jõe tõkestamiseks. Selline jõud siiski leidus — nõukogude inimesed tõkestasid Jenissei võimsa tammiga.»

Imeväärne on Krasnojarski lähistel üle 47 000 ha suurune looduskaitseala «Stolbõ». See fantastiliste kaljurahnudega mäeahelik on huviobjektiks matkajaile ja mägisportlastele, oli ka meie poistele. Kaljusambaid küll käega katsuda ei saanud, aga kaugemaltki avanes kõitev vaatepilt. On järskteravaid hambakujulisi sambaid, kaljuseinast väljaulatuvaid hiigelkujutisi, igasuguseid muid huvitavaid vorme.

Poistele oli kõige põnevam sõit ripraudteel. See köistee on Nõukogudemaa suurim (pikkus 1598,8 m, kõrgus 348,2 m, keskmine tõus 20,2%, kiirus 1,7—2,5 m/sek). Lähteplatvormilt hüppad liikuvale toolile, vajutad käsitoe haagisesse ja sõit läheb lahti. Ilm oli ilus, vaade ülalt võrratu. Meie, kapellmeistrid, startisime viimastena. Mäeharjal tegime väikese peatuse, imetlesime ümbrust, korjasime kivimeid. Ja tagasiteele.

MOSKVA

Krasnojarskisse minnes ja ka tagasiteel peatusime Moskvas. Vaba aeg kulus linnaga tutvumiseks, sest koori noorem koosseis polnud siin varem olnud.

Moskvat ehtis maipühade rüü. Käisime Punasel väljakul Lenini mausoleumi juures, kus vaatasime vahtkonna vahetust, ja Lenini mägedes. Jalutasime moodsate kõrgehitiste rajoonis Kalinini prospektil. Eriliseks huviobjektiks kujunes rahvamajandusnäitus. Meeldis Kosmonautide allee, meeldis kosmosepaviljon. Nägime ka elektrienergia paviljoni, kuid... Krasnojarski hüdroelektrijaam oli põnevam. Elektroonikas köitsid uued muusikariistad ja võimendusseadmed, värviefektidega dubleeritud reproduktorid, väikeorelid. Kõige rohkem aga meelitas teleekraaniga ühendatud magnetofon «Junost 401». See imeväärne instrument mängis ja ühtaegu näitas värvipilti muusikasalvestusest.

Eriline elevus tekkis koduvabariigi paviljonis. Meid tervitas suur 1975. aasta üldlaulupeo värvifoto, millel mitmed ennast üles leidsid. Nii et Tartu laulupoisid on eksponeeritud üleliidulisel rahvamajandusnäitusel.

Tegime ühispilte rahvaste sõpruse purskkaevu juures, näitusehoone juures, peapaviljoni ees, lennuki ja muude masinate taustal.

JÄLLE TARTU TAGASI

Tartu vaksali perroon, tervitused, naeratused, lilled. Seljataha oli jäänud 12 000 kilomeetrit. Kaasas muljeid, mälestusi, uusi aadresse. Staažikamad koori liikmed Ivo Peetso, Ott Kask, Tiit Nikopenzius, Ove Ladva, Erlend Lukksepp ja Einar Paide leidsid ühel meelel, et lõppenud kontserdimatk oli senistest kõige huvitavam. Koori külalisraamat kinnitab sama. Meieni on jõudnud ka esimesed sealse ajakirjanduse vastukajad. J. Jakovlevi kirjutis «Krasnojarski Komsomoletsi» 7. mai numbris annab kiitva hinnangu.

HANS REINTAMI plakat

Kalju Kangur

ÜHELE KUNSTNIKULE

Kui mõnikord su pintsel maali rikkus,
kui sulle näis, et poolik on su taid,
et tühja tuult sa taga ajad vaid,
ent püüdmatuks jääb kunstiteede pikkus,

täis lootusetust siis, mis hinge tikkus,
töö heitsid käest, su templid tuhaks said.
Ja kaua rännates kesk tühimaid
sa mõistsid: unelm vaid on täiuslikkus.

Ent keset aastaid, kasinaid ja lahju,
hetk saabub kord, mil taas sus süttib usk,
kui sau sa ootad põletamisahju.

Ah, ainult kirbest pettumuste põrgust,
kus piinab võimetus ja närib tusk,
viib läbi tee, mis püüdleb tõelist kõrgust.

HÜLJATUD AIAD

Igal hetkel sa lahkud millestki,
tuulevirved puutumas lauge,
pöördud ära, möödud ja eemaldud,
äkki kõigele võõras ja kauge.

Ja su lävele äkitselt kohiseb
uute võrsete lopsakas haljus,
taas araks sind teeb ja pimestab
võimaluste vastpuhkenud paljus.

Igal hetkel sa saabud kuhugi,
taga aedu vaikusse sulgub
ja neis mõnikord niikui kummitus
su mõte vaid kodutult kulgub.

POEET

Laisk muretus ja luule
su pärisosaks jäid.
Sa õsud salve tuule
ja kröösusena näid.

Nõuandeid sa ei kuule,
kesk narre tuulepäid
sead vilepilli suule
ja mööda pilvi käid.

Kord taevast tood sa tähed,
kord porri pillud need
ja naeratades lähed,

tuul taskus, oma teed,
et otsida kõik aja
üht hajuv-kerget kaja...

Muud sa, poeet, ei vaja.

* * *

Vihma nägu vastu ruutu.
Madal pilvevall.
Vihma nägu vastu ruutu,
kahvatu ja hall.

Vihma nägu vastu ruutu.
Saak on uluall.
Öiseid asju tark ei puutu.
Öösel tuleb hall.

REMARGIKS LAVAKÕNE ASJUS

Pärast «Minu veetleva leedi» suurt lainetust kosutas teadmine, et Noorsooteater on repertuaari võtnud G. B. Shaw' «Pygmalioni» ning üle pika aja avaneb jälle kord võimalus näha ja kuulda maailma tuntuma näitekirjaniku üht populaarsemat teost algsel kujul (tõsi, meil tõlkes).

Paraku ei pakkunud Noorsooteatri poolt «Vanemuise» väikeses majas esitatud «Pygmalion» loodetud rahuldust, sest päris kohutavalt nõrk diktsioon ja n.-ö. kirjavahemärkide puudumine jättis lavastusest poolfabrikaadi mulje. Ei taha uskuda, et «Pygmalion» on Noorsooteatris lihtsalt kiiruga seatud ringreisitükk.

Lavakõne probleemidest on mitmel korral ajakirjanduses ja Eesti NSV Teatriühingu kongressidelgi räägitud, kuid see kõik on jäänud nagu mingiks traditsiooniliseks jutuks, mida keegi ei võta tõena. Pealegi on neid, kes lavakõnet meie teatrites üldiselt koguni heaks peavad. Ometi on lavakõne, näitlejate diktsioon ja muud sellega seotud asjad igas meie teatris olnud juba pikemat aega valulasteks. Noorsooteatri seekordne lavastus tõi need valulapsed vist küll kõik päris alasti avalikkuse ette.

Kes või mis on süüdi? Küsimus eeldab laiemat analüüsi, kui võimaldab siinne ruum. Muidugi võiks kogu süü veeretada selle või teise teatrisaali kaela, kuid «Vanemuise» väikese maja saal, ehkki selles on kuuldavuse seisukohalt paar üksikut nn. pimedat kohta, on ometi päris korralik teatrisaal. Süüdlaseks võiks jääda lavakujundus, pealegi oli lava tekstiili täis ning näitlejad rääkisid sageli enam lavasügavusse. Asi on ometi komplitseeritum, kusjuures välised tegurid (saal jm.) pole peamised. Probleemi olemus ja juured asuvad tegijates ja draamaklassika viimase aja lavastused peegeldavad seda üha teravamini. G. B. Shaw' «Pygmalion» otse nõuab väga puhast diktsiooni ja mõtte korrektset tänsust, mitte lihtsalt sõnade ülesütlemist. Viimasega tulevad toime asjaarmastajadki.

ANIS JÄRV

Vennasvabariikide kultuurielust

Firma «Melodija» laseb tänavu müügile 200 miljonit heliplaati. 120 erineva nimetuse hulgas on kerget ja tõsist muusikat, samuti kirjanduslikke tekste. Komplektidena lastakse välja Tšaikovski, Prokofjevi ja Šostakovitši kogutud teosed. Restaureeritutena ilmuvad heliplaadid Lev Tolstoi, Maksim Gorki ja Fjodor Saljapini häälega.

Igal aastal läheb 4 miljonit plaati müügiks välismaale.

* * *

Kolm aastat tagasi kutsuti ellu Valgevene rahvakunstiansambel «Horoški» (nimi tuleb Mogiljovi-lähedase küla järgi). Kava koosneb rahvalikust muusikast, tantsust ja laulust. Tänaseks on «Horoškil» seljataga 400 esinemist.

Tuntud holaansambel «Pesnjarõ» toetub samuti rahvalaulule.

* * *

Pärast Suurt Isamaasõda on Nõukogude Liidus välja antud üle 1000 ungari kirjanike teose kogutiraažiga 40 miljonit. Võidupüha puhul avati Moskvas ja veel kaheksas meie maa linnas ungari raamatu näitus.

* * *

Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäevaks peab valmima 13 jaost koosnev telefilm «Kannatuste rada», mille võtteid alustas lavastaja V. Ordõnski ligi kuus aastat tagasi.

Kõigil on veel meeles G. Rošali vändatud kolmejaoline film, kuid praegune on märksa laiahaardelisem (kestab 20 tundi). Mitu jagu kannab ühe või teise peategelase nime: «Roštšin» (Roštšinit kehastab Mihhail Noškin), «Telegin», «Darja», «Katja». Kaasa teeb 500 näitlejat.

Pikka aega kestnud võtted Doni ääres on lõppenud, viimistlus jätkub Moskvas.

* * *

Leningradis mälestati L. Sobolevi. Voinovi 30 avati tahvel: «Selles majas a. 1924—1971 elas ja töötas kirjanik Leonid Sergejevitš Sobolev.»

VALLO SIREL

Ta ei teinud muud kui tööd

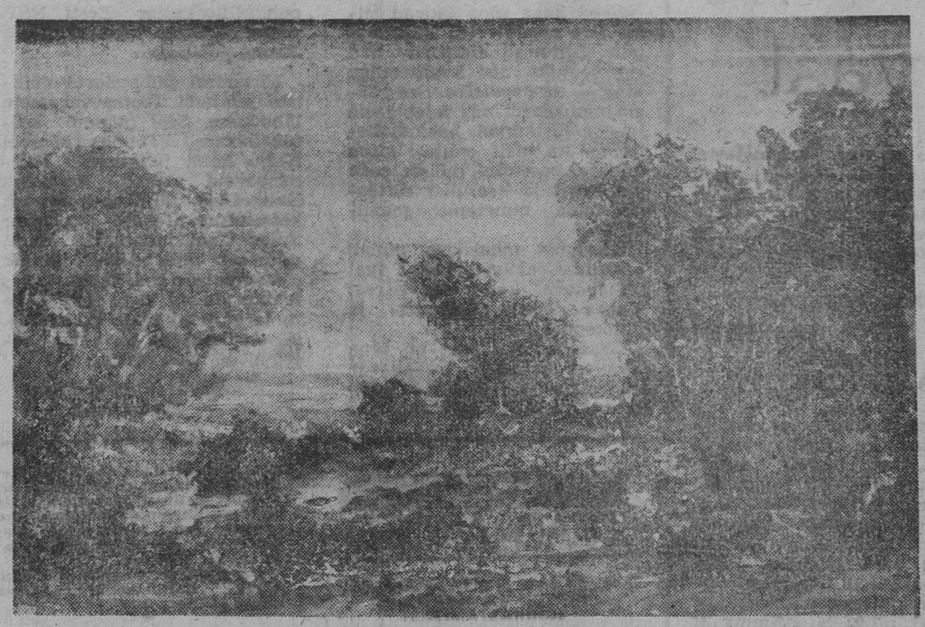
31. mail möödus 75 aastat maalikunstnik Eduard Kutsari sünnist (surn. 15. märtsil 1970). Seda tähistamaks on Tartu kunstimuuseumis avatud väike valiknäitus E. Kutsari teostest.

Tartu nahaparkali poja Eduard Kutsari sünnipärane joonistamiskirg lõi välja juba karjapoisipõlves. 1919. aastal astus ta äsjaasutatud kunstikooli «Pallas» õpilaseks, kuigi pidevaks stuudiumiks polnud mingeid majanduslikke väljavaateid. Kutsari õpingud kestsidki mitmete vaheaegadega 17 aastat, mille kestel ta tutvus järjepannu kõigi «Pallases» õpetatavate kunstialadega — joonistus, maal, graafika ja skulptuur. Meelisalaks kujunes maal K. Mägi, A. Vabbe ja N. Triigi ateljeedes. Kunstikool jäi puuduva keskhariduse tõttu siiski lõpetamata.

Andeka õpilasena hakkas E. Kutsar aastail 1925—1926 esinema kunstiühingu «Pallas» näitustel ning 1928. aastast alates kunstikooli õpilaste poolt rajatud Kujutava Kunsti Kluubi näitustel. 1929. aastal võeti E. Kutsar vastu Eesti Kujutavate Kunstnikkude Keskühingu liikmeks ning ta esines ühingu ja ka Sihtkapitali Valitsuse kunstinäitustel. Peale selle korraldas Kutsar 8 personaalnäitust mitmes linnas ning avas 1939. aastal Tartus oma korteris erakunstigalerii. See kõik tutvustab Kutsarit suure töömehena, kes aktiivselt sekkus Eesti kunstiellu. Galerii avamise puhul ütles ta reporterile: «Ega ma muud teegi, kui töötan... Olen 38 aastat vana ja töötan 18 tundi päevas. 2000 maali on valmis. Kui tervis vastu peab, tahaksin neid 6000 tükki täis saada.»

Sellele soovunelmale tõmbas karmilt kriipsu peale sõda: sõja ajal põles südalinnas maha Kutsarite korter koos sinna kuhjunud sadade maalide, joonistuste ja skulptuuridega; Vellaverre viidud tööd hävisid samuti tulekahjus. See oli aina tööst mõtlevale kunstnikule kohutavaks hoobiks. Siitpeale elas ja töötas ta Elvas.

E. Kutsari varasematele väikesel hulgal säilinud maalidele on omane ekspressiivne, taltsutamatult hoogne ja lopsakas vormi- ja värvikäsitlus. Ta on ilmselt mõjustusi saanud oma õpetajate K. Mägi ja A. Vabbe loomingust. Tabavalt ütleb tema tööde kohta kunstikriitik: «Kutsar ei taha maalida mitte pilti, vaid ta lahendab maalilist ehk kompositsioonilist probleemi... Ta maalid on nagu kõrges palavikus loodud.» Kunstimuuseumi näitusel on seda laadi teostest esitatud «Natüürmort» (1924), «Õhtune maastik» (1927) ning impressionistlikuma kallakuga «Suvemaastik» (1936). Valguse- ja ruumiprobleemi on Kutsar suurejooneliselt lahendanud pannoolaadses «Elva metsas» (1938). Muidugi andis vähese enesekriitikaga kiire töötamine sekka ka pealiskaudseid tulemusi.

E. Kutsar. Kevad. Õli, 1967.

Peale maastikumaali on E. Kutsar intensiivselt töötanud portree ja žanrimaali valdkonnas. Tema portreedes aastaist 1938—1939 asendub ekspressionistlik tormakus süvenenud inimesekujutuse ja realistliku vormikäsitlusega. Sügav ning halastamatult siiras eneseanalüüs avaldub paljudes autoportreedes, millest kaks on esitatud ka kunstimuuseumi näitusel. Terava sotsiaalse suunitlusega on E. Kutsari arvukad 1930-ndaist aastaist pärinevad sulejoonistused, mis lahkavad kodanliku ühiskonna pahesid ja rikaste ning vaeste ebavõrdsust.

Kõigepealt portreekunstis ilmnenud murrang süvenes ja varieerus ka maastikumaalis, kus 1940-ndail aastail hakkasid domineerima väikeseformaadilised, intiimsed, lüürilised loodusekujutused Elvast ja selle ümbruskonnast. «Peab imetlema kunstniku võimeid läbi elada ja lõuendil edasi elada lasta nii mitmekesistel loodusmeeleoludel,» lausub nende kohta kunstiteadlane H. Üprus. Valiknäitus esitabki rea tundetoonilt ja teostuselt erinevaid väikemaale, nagu «Kevad», «Maastik», «Kuupaiste», «Õhtu».

Sõjajärgseil aastail valmis muidugi ka hulk suuri maastikumaale, natüürmorte, figuraalkompositsioone jm. Nendega saab tutvuda Elvas E. Kutsari ateljeemuuseumis (J. Kärneri 4), mis kunstniku lese algatusel avati 27. märtsil 1971, ning nüüd moodustab Tartu kunstimuuseumi filiaali.

VOLDEMAR ERM

NOORUS·ANNE·LOOMING

Miski ei tulnud salaja

KAS NÜÜD VÕI MITTE KUNAGI

Ühel möödunud aasta kevadisel päeval astus Ao Peebu juurde Valdeko Viru ja ütles oma rahulikul viisil, ilma igasuguse sissejuhatuseta:

«Kui sa prooviksid õige Vesipruuli?»

Temal näis asi otsustatud olevat. Endel Ani oli tollal haiglane, dublanti igaks juhuks tarvis. Viru uskus Ao Peebusse.

Aol polnud asi sugugi nii selge. Kuigi ta Bornhöhe «Kuulsuse narrid» juba poisipõlves põnevusega läbi luges ja Jaan Tatika kombel endalegi vanast lapsekärust auto ehitas, nõnda et ema ei julgenud teda tuppa kutsuma tulla («Kas see seal on minu poeg?!»), võttis nii ootamatu ettepanek ometi põlvist nõrgaks... ja intrigeeris vastupandamatult. («Mina, ja Ani kõrvale? Ani on rohkem laulnud kui mina elanud! Aga... Tatika-autoga ta sõitnud pole...»)

Proovid läksid omasoodu, tasapisi hakkas osa välja kujunema, kuni selgus, et peab koguni esietendusel mängima. Kolm päeva enne seda oli kõri nagu okastraati täis, hääl kadunud nagu vaese mehe õnn... Esietendus toimus, päästis penitsilliini sissehingamine. Ja tahe, teadmine — kas nüüd või mitte kunagi. Salomon Vesipruulist sai Ao Peebu kümneaastase näitlejatöö niisugune saavutus, mis märgiti ära ka teatriühingu aastapreemiaga.

Kümme aastat, see on pikk aeg. Mida see endas sisaldab?

TASAPISI, ÜKSHAAVAL

«Stuudioajal tuli tunne: küll on lihtne, küll on laval mõnus olla, kostüüm selga ja muudkui mängi! Astud lavale, kõnnid ja kõneled, tuled jälle ära ja mõtled: korras!»

Ao Peep lõpetas «Vanemuise» teise stuudio. Enne seda tegi kaasa esimese stuudio diplomilavastuses «Suveöö unenägu», Ain Kaalepi näidendis «Sinu silmad ja minu silmad» (Risto), asendas Haim Druid ühena seitsmest nõelakuningast «Rätsep Õhus ja tema õnneloosis», kuni jõudis kätte oma lõputöö, kompositsioon Juhan Liivi ja Paul-Eerik Rummo luulest «Suits pööriööluhtadelt». Mis edasi? Stuudiodiplom ei anna veel õigust näitlejakohale. Kui esmalõpetajaist moodustus «Vanemuises» noornäitlejate tuumik, siis teisest lennust jäid koduteatrile truuks vaid Mai Jägala, kes asus näitejuhi abi kohale, ja Ao Peep, kes arvati koori. Aastanumbriks kirjutati 1966.

«Ei tea, nüüd enam ei tea, miks just mina stuudiosse tulin ja edasi teatrisse jäin. Meie peres on kõvasti naisi, see elukutse pidanuks neid rohkem peibutama. Isa? Isa ei lausunud sõna ei poolt ega vastu. Tahtmine oli mul muidugi kõva... Illusioone küll ka polnud. Et aga ainuüksi tahtmisest väheks kipub jääma, selle selgekssaamisega läks natuke aega. Kas mul ka annet on, seda ei küsinud. Koorilauljana sai selgeks, et laval ei pea lihtsalt olema, kohta täitma, laval peab elama isegi siis, kui sul parajasti midagi teha pole. Lihtsatest tõdedest algas kõik peale...»

Viis aastat laulis Ao Peep kooris, tegi kaasa peaaegu kõigis muusikalavastustes. Ei jäänud tulemata ka näidendiosad. Tasapisi, ükshaaval: Eerik, poistejõugu «vaimne isa» (Undi «See maailm või teine» 1966), Bob, O'Grady sekretär (Aljošini «Diplomaat» 1967), Paavel, Mastakovi kasupoeg (Gorki «Vanamees» 1968), Enrique, Chrysalde'i õemees (Molière'i «Naiste kool» 1968). «Kihnu Jõnnis» tuli asenduskorras järgemööda koguni mitut osa mängida: jungat, saarlasi... Erinevad kirjanikud, erinevad osad, erinevad lavastajad (Haravee, Ird, Otsus), koguni telefilm «Pimedad aknad» (Mati) mahub algusaastaisse, aga midagi jäi puudu, väga puudu... oma osa, oma lavastaja... kas need üldse tulevad? Pealegi kui oled ainult koorilaulja?

IMPULSS

1969. aasta ei toonud pealtnäha midagi uut. Koorilauljatöö, vahele draamaetendused. Mõned uued osad: Kobru (Tammsaare «Kärbes»), Toomas Parvi ja Taavet Joona (Vinteri—Saare «Oli kevad, suvi, sügis»).

«Taavet Joonat oli mõnus teha. Esimest korda tundsin ennast laval lustiliselt, võisin mängida karakteri muutumist nii välise hoogsuse kui sisemise tunnetamisega. Seda enam tahtsin nüüd tõelist osa.»

Sinna läks veel aega. Kõigepealt tuli kaasa teha hoopiski balletis: «Võluri õpilases» võlurit ennast. Ega ta muidugi tantsinud, midagi teistsugust see ometi oli. Tumm eneseväljendamine miimika, kehahoiaku, käte asendite, pilgu abil — seda polegi nii vähe. Oli ka esimene operett, Offenbachi «Ilus Helena». Ao mängis Mercuriust, järjekordset pisiosa, ega osanud aimatagi, kui tihedalt ta edaspidi operetiga kokku puutub...

Aga 1969. aastal tegi oma esimese lavastuse Jaan Tooming. «Laseb käele suud anda» sai pöördeliseks paljude «Vanemuise» näitlejate elus. Kuigi ta tekitas palju mittemõistmist, kurjalt kõnelemistki; kuigi ükski näitleja siis veel ennast uuest küljest ei avanud: see oli kollektiivne lavastus, kus nimetul teomehel (üheks neist Ao Peep) lasus sama suur vastutus kui peaosalistel. Jättes kõrvale kunstilise külje, mida on sadat kanti analüüsitud ja analüüsitakse tänini, pöörakem tähelepanu ühele — etenduse füüsilisele koormusele. Mäletatavasti avati iga peenim hingenüanss, meeleolu, siseheitlus, iseloomuilming välise joonise kaudu, äärmiselt intensiivse liikumise kaudu. Näitlejatele oli see lavastus läbiraputav, nad hakkasid tunnetama keha valitsemise uusi võimalusi, vabanema stambist ja krambist. «Ma arvan, et just nii see oli. See, mida tegi ja teeb näitlejatega Tooming, on midagi väga orgaanilist, see on toonustav ja uskusisendav. Ainuüksi tema isiksus, seejuures uskumatult lihtne ja loomulik eruditsioon ja selle jagamine, mobiliseerib. Ja kui pikaajalist tööd ta teeb. Kas suutnuks ta ilma «Laseb käele suud anda», «Väikese Eyolfi» ja «Musketärianata» jõuda seesuguse inimese- ja ühiskonnatunnetuseni, nagu on seda tema viimased lavastused? Seitse aastat tagasi andis Tooming impulsi. Ja küllap mitte ainult mulle.»

VÄIKESE MAJA NÄITLEJA...

...Ikka läks edasi vanas vaimus. Töölisaktivist (Parve «Pimedus tähendab ööd»), Henn Hallap (Süvalepa «Vasikatants»), Valeri (Steini «Appi! Tuju reibas — läheme põhja!»)...

«Jah, osi oli palju. «Inimese tragöödias» mängisin koguni skeletti, lisaks veel orja, ateenlast, ketserit, pariislast, Londoni mütsikaupmeest... aga ma ootasin, ootasin visalt, tunne oli sees, et midagi peab tulema, impulss oli ju antud... Isa ei ütelnud endiselt peaaegu midagi, üksikud vihjed, peanoogutused... neist oli raske midagi välja lugeda. Alles hiljem sain teada, et ta on lausa piinliku täpsusega üles märkinud mitte ainult kõik minu poolt mängitud osad, vaid ka üldse kõik korrad, millal astusin lavale! Tähendab, ta uskus minusse. Kuigi endal tuli tunne... mõnikord mõtlesin: kas jäängi igavesti väikeste osade tegijaks...»

Hea, et leidus neid, kes nii ei mõtelnud: alates 1971. aastast kirjutatakse Ao Peebu nime taha — draamaartist. Kaks ootamatust sellega kaasnesid, kuigi ka see polnud veel see. Pidi hakkama laulma üht peaosalist «Montmartre'i kannikeses», pealegi veel heliloojat — Florimondi. See polnud enam kooris laulmine, kus teised häda korral ikka edasi lasevad... Ja teine: kord hommikul helistati: ole mees, tule, tee ära! Seda juhtub teatripraktikas sageli, et kell kohe kukkumas, aga osatäitjatest keegi välja langenud. Ao nõustus — ootas ju saalitäis lapsi! Muudmoodi enam ei saanud, kui et enne iga ettekandeastet luges lava kõrval tekstiraamatut, ja läks. Juts «Saabastega kassis» saigi tema esimeseks osaks lastetükkides. Ja küllap olid lapsed need, kes Ao Peebu esimestena omaks tunnistasid. Vahetuse ja südamlikkuse, lihtsuse ja mõistetavuse pärast. Koletis «Helepunases lillekeses», Hunt «Jänes-Kehkenpüksis», Lööper «Pilli-Tiidus». Eriti aga ülitore Kingpool «Naksitrallides». Temast sai Kersti Neeme kõrval üks laste lemmikuid...

...ja väikese maja näitleja. Kõik lastetükid ja enamik teisi lavastusi, milles Ao kaasa tegi, etendusid väikese maja laval (Nušiči «Kangesti kahtlane isik», Labiche'i «Itaalia õlgkübar»); nii mõnedki neist läksid aja taha juba enne esietendust (Kõrveri «Kapsad ja kuningad», Oidi «Kes usub muinasjutte?»). Suure maja tükke (Toominga «Külvikuu», Ostrovski «Mülgas») ei mängitud just tihti ja kaua, ja kuigi Orffi ooperis «Kuu» anti talle esitada koguni Üks Tüdruk, süvenes rahulolematus veelgi. Jõudu ja oskusi jätkus, vastutustunnet tajus ta nüüd rohkem kui kunagi varem, aga tõelist osa ei olnud ikka veel..., Toominga «Musketäriana» kontserdisaali laval, kus Ao oli Athos, ajas nukravõitu mõtted mõneks ajaks eemale. Kuid ka see oli lühiaegne vahemäng. Ao ootas, ei andnud alla, ei näidanud midagi välja, tegi kõike, kuidas suutis, ja kui siis äkki oli «Põrgupõhja uue Vanapagana» esietendus seljataga, nelikosa tehtud, ei tajunud ta ise veel, millega oli hakkama saanud, ei uskunud, kui öeldi: hea, väga hea... Mõtles: võib-olla pole ka see veel ikka see tõeline, on tarvis kinnitust, ilmtingimata on tarvis... Aga siis oli Valdeko Viru tema juures ära käinud, proovid «Kuulsuse narridega» juba käisid...

MISKI EI TULNUD SALAJA

Ird kinnitas näitleja usku endasse, kõigepealt «Kuulsuse narridega» — et see ei olnud mingite seletamatute tingimuste õnnelik ühtimine, vaid hinnaalanduseta võit, kümneaastase töö tulemus —, hiljem Ao Peebu värskeima osaga, kolhoosi laohoidja Rein Naelapeaga muusikalis «Suveöö ilmsi». Raske peaosaga, kus tegevus toimub nii meie päevil kui kodanliku riigi algusaastail ja nõuab seega tublit ümberkehastumisoskust.

Seadusesilm, Kohtunik, Oksjonihärra ja Sulane «Põrgupõhja uues Vanapaganas», linnapea sekretär Drewnowski «Poloneesis 1945», Märt ja Maidu «Kauka jumalas».

«Nüansirikkus, sädelevus, rolli sisemise plaani täpselt suureks mängimine... Bravuursete stseenide täpne balansseering sotsiaalse allteksti kitsal piiril... langemata ohtlikult lähedasse labasuse kuristikku» — need Jaak Alliku sõnad iseloomustavad praegust Ao Peepu. Lisaks vaatajate poolehoid, kolleegide heameel ja usaldus. Ning usk endasse.

«Ja vastutus. Seda tunnen nüüd üdini, vahel on lausa hirm: nüüd enam ei tohi saavutatust karvavõrdki allapoole langeda. Kas ma suudan samaväärselt edasi minna? Ma pean, lihtsalt pean. Pean õigustama enda kui näitleja olemasolu. Liiga pikk teekond on seljataga ja liiga vähe veel kätte saadud. Kõigi lava-aastate kogemused peavad nüüd kaasa mängima — miski ei tulnud ju salaja...»

Proovid käivad jällegi muusikatükiga, Kõrveri operetiga «Raha paneb rattad käima» (Enn Kippeli «Kuldvasika» ainetel), lavastajaks jällegi Ird... Ja Tooming teeb väga iselaadset õhtut pealkirjaga «Siberi muinasjutud», see on lasteetendus. Sügisel jäädvustatakse filmilindile «Põrgupõhja uus Vanapagan» — UNESCO tellimusel. Tammsaare suuraastapäevaks peab lõpule saama uus ja huvitav koostöö Jaan Toomingaga, aga sellest lähemalt siis, kui jõuab aeg.

ERIK LINNUMÄGI

Ao Peep Vesipruulina.

RICHARD KANGRO foto

Kapooride filmidünastia

Nõukogude kinokülastajale on näitleja ja režissöör Raj Kapoor tänini jäänud india kino sümboliks. Tema varasematel filmidel «Hulkur» (1951), «Härra 420» (1955) oli meie maal suur menu.

Raj Kapoori looming ei ole kõitnud mitte niivõrd oma eksootilise koloriidi kui just elutruudusega, huviga «väikese inimese» vastu.

Sellest ajast on möödas üle 20 aasta. Raj Kapoor on lavastanud palju uusi filme, neist kolm — «Sangam» (1965), «Ma olen kloun» (1970) ja «Bobby» (1974) — on linastunud ka meie ekraanidel.

Viimase kahe aastakümne jooksul on Nõukogudemaa publik tutvunud teistegi India filmilavastajate loominguga, vaadanud üle 60 india filmi. Kuid Raj Kapoor jääb üheks nõukogude kinosõprade favoriidiks. Kirjades «Iskusstvo Kino» toimetusele soovitakse sageli teada saada tema loomingusaatusest, poegadest ja teistest sugulastest, kellel on samuti edu oma maa filmikunstis.

Viimasel ajal esineb Raj Kapoor üha sagedamini näitlejana teiste režissööride ja oma vanema poja Randhiri filmides. Komöödias «Kaks detektiivi» (režissöör Naresh Kumar) mängivad Raj Kapoor ja Rajendra Kumar (Gopal «Sangamis» ja Kumar triloogias «Ma olen kloun». — Tõlkija.) eradetektiive, kes otsivad taga kodunt põgenenud vallalist miljonäri tütart. Bangladeshi vabadusvõitluse teemalises ekraaniteoses «Minu maa, minu usk» esineb Raj Kapoor bengaali doktori osas.

Indias lähevad kõik filmid, kus Raj Kapoor mängib, menukalt. Tema loominguline individuaalsus, samuti vanema venna Shammi ja noorema venna Shashi filmindustegevus, rääkimata juba vanema poja Randhiri ja keskmise poja Rishi karjäärist, on spetsialistide püsiv huviobjekt.

Shashi Kapoori nimetatakse õigusega esimese suurusjärgu täheks India filmitaevas. 15 aasta jooksul on ta täitnud 75 osa. Kutseid on tal veel 60 (!!!). Lähemal ajal dubleeritakse kolm filmi Shashi Kapoori osavõtul («Võitlus elu eest», «Armastuse lugu», «Armastus — see on elu») vene keelde. (Varem oleme näinud teda filmis «Elagu armastus», mis linastus meil 1970. aastal. — Tõlkija.)

Shammi Kapoor alustas karjäärі karakternäitlejana ja jäi aastatel 1951—1965 meelde mitmete osadega. Shammi näitlejabiograafias on olnud rohkem kui ühelgi teisel Kapooril isiklikku ebaõnne, loomingulisi tõuse ja langusi. 1965. aastal, pärast abikaasa surma, tahtis Shammi Kapoor katkestada igaveseks suhted kinoga, kuid filmikunsti maagika tõi ta tagasi — Shammist sai režissöör. Mõne aasta eest oli tema «Manoranjani» esietendus. Praegu lavastab Shammi Kapoor oma teist filmi «Pettus».

Rishi tegi endale nime filmiga «Bobby». Seejärel kutsuti ta kohe paljudele filmivõtetele. Kahte viimast pealkirjadega «Kangelane» ja «Armastus — see on elu» näidati IV Taškendi rahvusvahelisel filmifestivalil.

Randhir debüteeris näitlejana ja lavastajana filmis «Eile, täna ja homme». Osalesid ka tema abikaasa Babita Shivdesani, vanaisa Prithviraj Kapoor ja Raj Kapoor.

1975. aasta lõpul tuli Indias ekraanile Randhir Kapoori uus film «Kättemaksu seadus» (peaosades Randhir, Raj Kapoor ja Premnath). Teemalt meenutab see «Hulkurit».

Möödunud aasta detsembris lõpetas Raj Kapoor oma uue filmi «Tõde, armastus, elu» võtted. Peaosi täidavad Shashi Kapoor ja nimekas näitlejatar Zinat Aman, keda nõukogude kinokülastajad teavad filmist «Tundmatu». Oma uues teoses tõstatab Raj Kapoor tähtsaid sotsiaalseid ja eetilisi probleeme.

Ajakirjast «Iskusstvo Kino» (1976, nr. 10)

MARGUS IVANOV

KINO

Et «Seitse surma sama retsepti järgi» võib valmida, seda püüab tõestada režissöör Jacques Rouffio. Niisugune on filmi **«MAFFIA VÕRGUS»** originaalpealkiri. Aluseks tõsielusündmused Lõuna-Prantsusmaa väikelinnas, nii et sensatsioonfilm. Maffia võrgus on seekord arstid. Keegi tahab, et tema doktoril oleks kõige suurem klientuur, siis aga lähevad käiku terror, hirm ja muud psüühilise mõjustuse vahendid.

«Maffia võrgus» on ühtlasi taaskohtumine Marina Vladyga. Teistes osades Michel Piccoli, Gerard Depardien jt.

Poola värvifilmi **«TÖÖTATUD MAA»** käsikirja aluseks on Nobeli preemia laureaadi Wladyslaw Reymonti (1868—1925) samanimeline romaan. Selle kohandas ning lavastas Andrzej Wajda. Peaosas Daniel Olbrychski. Juba neist kolmest nimest piisab iseloomustamaks poolakate suurfilmi. Tegevuskohaks on kiiresti kasvav tööstuslinn Lodz kõigi oma hädade ja viletsusega. Vajda film viib meid kapitalismi algusaastaisse, millal šlahta loovutas positsioonid suurkodanlusele. Just viimasele kujuneski sajandivahetuse Lodz töötatud maaks.

Sinna siirduvad kolm romantilist noormeest, ainsaks eesmärgiks võimalikult kiiresti rikastuda. Neil on edu. Kuid ärimaailma seadused on julmad. Et üle trumbata konkurente, tuleb olla neist halastamatum, tappa endas inimlikkus ja kaastunne. Peategelaste moondudes muutub ka film: põrgulik pangatähtede jaht, intriigid ja sekeldused asenduvad lõpuks suure ning selge üldistusega. Seal pole vaja detaile, sest need kolm on oma arengutee lõpuni käinud. Inimestest on saanud monstrumid, kelledest üks annab käsu tulistada streikivaid töölisi.

Andrzej Wajda debüteeris 23 aastat tagasi. Tänaseks on ta loonud 20 filmi, neist 18 on võitnud rahvusvahelistel filmifestivalidel peapreemia («Töötatud maa» sai IX Moskva festivali kuldmedali). Seega pole tema loomingus ebaõnnestumisi ega keskpärasust. Pärast Zbigniew Cybulski hukkumist sai Wajda lemmiknäitlejaks Daniel Olbrychski. Filmikriitik Anna Boska on kirjutanud, et Olbrychski suudab ka ajaloolistele rollidele anda nüüdisaegse plaani ja värvingu. Eks sellepärast olnudki nõnda mõistetavad tema Rafal («Tuhk»), Azja («Pan Wolodyjowski») ja nüüd Karol Borowiecki Wajda uues suurfilmis.

Teisi osatäitjaid: Moric Welt — Wojciech Pszoniak, Max Baum — Andrzej Seweryn, Anna — Anna Nehrebecka, Lucja — Kalina Jedrusik. Muusika Wojciech Kilarilt.

Tai filmikunst on meile olnud täiesti tundmatu. Üsna vähe teame ka selle rahutu maa minevikust ja olevikust. Ühte episoodi tutvustab film **«TIIGRID» ILMUVAD ÖÖSEL».** Sündmused hargnevad pärast 21. detsembrit 1941, millal Tai valitsus oli sunnitud sõlmima liidulepingu Jaapaniga ning temast sai viimase sõjaline tugikoht.

Seda kõike näidatakse detektiivfilmi laadis. Siin tegutsevad vastupanuliikumisest osavõtjad, tugevate rusikate ja jalgadega bandiidid, loomulikult ei puudu intriigid, valeraha, armastus ja pisarad. Võidab õiglus, kuigi elavate kirja jäävad ainult kaks peategelast...

Tai seiklusfilmi on lavastanud Sakka Charuchinda.

PEETER KARU

Jimmy Young Show, sedapuhku Moskvast

Möödunud aasta lõpul pöördus programmi Jimmy Young Show (inglise populaarse raadioajakirjaniku nime järgi) producer Harry Walters Nõukogude Liidu Raadio- ja Televisioonikomitee poole palvega aidata Moskvast otseülekannet organiseerida. Ta põhjendas oma palvet muu hulgas sellega, et kuuele miljonile inglasele, kes kuulavad Jimmy Young Show'd viis korda nädalas (esmaspäevast reedeni), oleks see üks harvu võimalusi kuulda Nõukogude spetsialistide arvamust paljudes küsimustes, mis puudutavad Nõukogude Liitu.

Saade sai teoks 16. ja 17. mail. Kell 13.30 kuni 15.50 Moskva aja järgi vastasid kaheksa Nõukogude spetsialisti ja üks inglanna, kes elab Moskvas, Jimmy Youngi küsimustele, mis puudutasid meie noorte elu, naiste seisundit, ettevalmistusi 1980. aasta olümpiamängudeks, elamuehitust, haridust, teadust, võitlust õigusrikkumiste vastu.

Kuidas võeti Inglismaal vastu esimene otsereportaaž Moskvast? Laskem vastata Nõukogude raadio ja televisiooni Londoni korrespondendil Boriss Kaljaginil ning ülekandes osalejal, Moskva raadio kommentaatoril Vladimir Pozneril.

BORISS KALJAGIN:

INGLASTE VAATEPUNKTIST

Kohe pärast Jimmy Youngi töörühma tagasipöördumist Moskvast läksin nende stuudiosse Regent Streetil. Laual olid kirjade ja ajaleheväljalõigete kuhjad. Telefon tirises lakkamatult. Jimmy puistati küsimustega üle, hädavaevu leidis ta mõne minuti, et minuga vestelda.

«Näete, mis siin sünnib,» ütles ta. «Kolossaalne menu. Ühed õnnitlevad, teised nõuavad intervjuud. Ammu enam pole midagi säärast olnud.

Mida ma arvan programmi Nõukogude-poolsest organiseerimistööst? Suurepärane! Kõrgeimal professionaalsel tasemel. Kõik meie palved ja soovid täideti. Nüüd peame juba uusi plaane, tahame koostada niisamasuguse saate Siberist. Minu arvates on see vajalik — otsesaade Siberist Inglismaale.»

Üks toimetajaist ulatas mulle paki kirju.

«Siin on ainult osa neist, mis me saime kahel esimesel päeval,» ütles ta. «Kõigile me muidugi vastata ei suuda. Pealegi on nende sisu üpris sarnane. Võite julgesti kirjutada, et üheksakümmend protsenti kuulajaist andis saatele kõrgeima hinnangu.»

Mõned katkendid kirjadest.

Missis Townsend:

«Õnnitlen hiilgava programmi puhul. Tegite seda, mida hindavad tavalised inimesed.»

Collin Britten:

«Möödunud aasta lõpul viibisin kolm nädalat Venemaal, Peen Jimmy Youngi programmi väga huvitavaks.»

Mister Brenner:

«Õnnitlen programmi puhul. Soovin tulevikus niisama häid saateid.»

Ann Coat:

«Huvitav oleks teada: kui venelased teeksid samasuguse saate Londonist, kas leiaksid nad piisavalt inglasi, kes räägivad niisama hästi vene keelt, kui rääkisid inglise keelt Nõukogude spetsialistid?»

Marvice Henderson:

«Palun kandke rohkem üle vene muusikat, see meeldib mulle väga. Eriti Nõukogude armee lauluansambel. Kuid miskipärast laulis ansambel inglise laulu «Tipperary tee on kauge». Venelased laulgu vene laule.»

Missis Hall:

«Arvan, et Jimmy tegi kahe päevaga rohkem kui paljud poliitikud aastatega. Tema programm võimaldas astuda vahetusse kontakti huvitavalt mõtlevate vene inimestega.»

Kui mu korrespondents oli juba saatmisvalmis, kohtasin tuttavat inglise ajakirjanikku Hilda Pirhami, kes on korduvalt käinud Nõukogude Liidus ja suudab seetõttu anda programmile autoriteetsema hinnangu kui teised. Tema arvamus:

«Inglise raadios ja televisioonis on viimasel ajal olnud mõned materjalid Nõukogude Liidu kohta. Minu arvates annab suurem osa neist moonutatud pildi elust teie maal. Jimmy Youngi saate põhiväärtus on see, et inglastel avanes võimalus moskvalastelt endilt kuulda fakte nõukogude inimeste igapäevaelu, töö ja puhkuse kohta. Mina kordaksin seda saadet mitu korda.»

VLADIMIR POZNER:

BBC VENE SAADETE TOIMETUSE VAATEPUNKTIST

Jimmy Young palus saatesse lülitada ka inimõiguste küsimuse. Nagu inglise kolleegid kinnitasid, oli Inglismaal huvi selle vastu niivõrd suur, et kui Young oleks vaikides mööda läinud, siis oleks ta sealselt ajakirjanduselt materdada saanud, et «astub välja ja kommunistide kaitseks, kes rõhuvad rahvast». Jimmy ei «astunud välja». Ta esitas küsimusi, milliseid tahtis, ja sai ammendavad vastused.

BBC Vene saadete toimetus tutvustas 16. mai õhtul lühidalt Jimmy Youngi isikut ja tema Moskva saadet. Peatähelepanu pöörasid BBC härrased muidugi inimõigustele. Inimõigusi puudutavatele küsimustele Jimmy Youngi saates vastasin mina. Rõhke muutes ja kontekstist üksiksõnu võttes moonutas BBC mu vastused niivõrd, et ma ei tundnud neid ära.

Kiirustan dzentelmenidele kinnitama, et ma ei kanna nende peale viha. Mida muud oli sealt oodata. Tõsi küll, *Jimmy Young Show'* inglastest osavõtjad suhtusid asjasse teisiti. Üks ütles: «Nood inimesed seal *Bushhouse*'is (nii nimetatakse hoonet, kus asub BBC välismaa saadete toimetus) on oma eelarvamustest nii pimedaks jäänud, et ükski endast lugupidav inimene nendega tegemist ei tee.» Teine oli veel teravam: «Ma ei ütle niisugustele... isegi mitte tere!»

Omalt poolt võin öelda, et kõiki saatest *Jimmi Young Show* osavõtnud nõukogude spetsialiste rõõmustas võimalus vahetada mõtteid inglise kuulajatega, anda omapoolne, olgugi väike panus teineteisemõistmisse, koostöösse.

«Literaturnaja Gazetast» (nr. 21, 1977)
ILME REBANE

Suvi ja muusika

Need kaks sõna toovad silme ette meeldivaid kujutluspilte. Liitunult annavad nad aga sootuks uue kvaliteediga sõna — *suvemuusika*. See räägib muusikast, mis tuleb meie juurde just suvel, hakkab helisema ka meis endis, aitab puhata, paremini mõista seda huvitavat ja keerulist süsteemi, mida nimetame maailmaks.

Niisugust muusikat püüab pakkuda eeloleva suve igal pühapäeval kell viis pärast lõunat Tartu Kultuuri- ja Puhkepark.

Esimene kontsert on täna Barclay platsil (sedakorda küll algusega kell 19). Mängib rahvakollektiiv kultuurihoone puhkpilliorkester Eesti NSV teenelise kunstitegelase Ando Rannu juhatusel.

Järgmisel pühapäeval võiksite jalutada Toome varemete lähedusse. Seal mängib kultuurihoone kammeransambel Kalju Reoli juhatusel. Valimispäeval annab Kodusõja Kangelaste väljakul kontserdi katseremonditehase orkester Sulev Undi juhatusel. Juuni viimasel pühapäeval laulab «Vanemuise» ees Tartu poistekoor. Ja nii kogu suve. Oletegi tervetulnud igale kontserdile, «saaliuksed» on avali, pileteid ei nõua keegi.

Tartu Puhkeparkide
Direktsioon

JAK 40 proovisõidul

Reedel pärast lõunat maandus Tartu lennuväljal 28-kohaline reaktiiv-reisilennuk JAK 40, mis oli proovisõidul.

Suvise sõiduplaani järgi rakendatakse uus lennuk 10. juunil. Kell 12.35 väljub ta Leningradi, tunnipikkune sõit maksab 13 rbl.

Lennujaama juhtimistööd on täiustatud. Uue juhtimissüsteemi rakendamine tõi ametikohti juurde.

Heaks kujuneb ühendus Pärnuga. Tartust väljumise aeg 8.32, 8.45. Lennukipilet on bussipiletist vaid rubla kallim, sõiduaeg aga on neli korda lühem. Lennuk viib ka Saare- ja Hiiumaale (Kingisseppa ja Kärdlasse). Paljud on Piirissaarele sõitnud lennukiga ja tagasi tulnud laevaga. Jääb aega supluseks ja eluoluga tutvumiseks.

11. ja 12. juuniks on lennukid tellitud Tartu laadalistele lõbusõitudeks. Mõlemal päeval kella 10-st 17-ni sõidab buss laadaväljakult lennujaama. Piletite hind huvilendudel on endine.

TAUNO MEIEL

TEADAANDED

TÄNAVATE, MAJAVALDUSTE SILTIDE JA NUMBRITE KORRASTAMISEST

1. Vastavalt Eesti NSV Ministrite Nõukogu 25. juuni 1975 määrusele nr. 300 ja Tartu Linna TSN Täitevkomitee 16. detsembri 1975 otsusele nr. 488 lõpetada 1. juuliks 1977 linna tänavate nimesiltide, korteri- ja majanumbrite korrastamine.

2. Kohustada kõiki linna territooriumil hooneid omavaid ettevõtteid, asutusi ja organisatsioone ning eramajavaldajaid korrastama neile kuuluvates majades maja- ja korterinumbrid k. a. juunikuu jooksul.

Eramajade valdajail pöörduda Tartu Ehitusteenindusvalitsuse poole (Tähe 28).

*

Teisipäeval, 7. skp. kl. 15 on katseremonditehase klubis rahvakontrolliqruppide esimeeste õppus.

*

Tartu 3. keskkool registreerib oma piirkonnas elunevaid tänavu esimesse klassi astujaid 6.—9. juunini: esmaspäeviti 14—18, teisipäeviti ja kolmapäeviti 9—13, neljapäeviti 14—18. Lastevanematel palutakse tulla koos kooli astujaga. Kaasa võtta pass, lapse terviseleht ja sünnitunnistus.

*

Täna algusega kell 19 annab Barclay platsil suvemuusikakontserdi rahvakollektiiv kultuurihoone puhkpilliorkester.

*

7. juunil kell 19 Koiduia-nimelises raamatukogus (Tähe 13) muusikaõhtu «Helid läbi aegade». Esinevad RAT «Vanemuise» puhkpillikvintett ja solistid.

Spordisõbrale

Noortemajas «Sõprus» on homme kell 21 kohtumisõhtu olümpia- ja rahutuuri võitjatega. Kohal on teenelised meistersportlased Aavo Pikkuus, Aleksandr Gusjatnikov, Valeri Tšaplõgin, Anatoli Tšukanov, Juri Zajats, NSV Liidu koondise treener Nikolai Morozov, Rein Kirsipuu jt. Õhtut juhib spordiajakirjanik Aare Kreilis. Näidatakse ka Eesti TV värvifilmi 30. rahutuurist.

Toimetaja I. RATTUS

TÄHTVERE LAULUVÄLJAKUL

11. juunil 9—19

12. juunil 9—16

Tartu suvelõpp 77

TOIDU- JA TÖÖSTUSKAUBAD, PRUUGITUD TÖÖSTUSKAUBAD, ODAVAD KAUBAD, RAAMATUD.

Šašlõkk, välikatlasupp, grillkana.

EINELAUD, ÕNNEMÄNGUD, KARUSSELLID JA KIIGED, FOTOGRAAF, LENNUKISÕIT TARTU KOHAL, LOOMAAED.

Kontserdid (ansambel «Palderjan», «Kommunaari» nais- ja meesansambel, Tartu elamukombinaadi vokaal- ja instrumentaalansambel). Meeleolumuusika. Rõiva- ja jalatsidemonstratsioon.

11. juunil autode ja mootorrataste komisjonimüük 1. Mai parklas ja komisjonikaupluses (Nõukogude v. 14) ning mööbli müük 1. Mai 22 kaarhallides.

TEATER

«VANEMUINE»

Hooaja lõppetendused

SUURES MAJAS

Pühap., 5. VI kl. 19 **«Matsipreili»**
esmasp., 6. VI kl. 19 **«Giselle»** (peaosades RAT «Estonia» sollstid Larissa Sintsova ja Eesti NSV rahvakunstnik Tiit Härm)
kolmap., 8. VI kl. 19 **«Portreed»** («Kameeliadaam», «Sõelaevurid» «Jane Avril»)
neljap., 9. VI kl. 19 **«Matsipreili»**
reedel, 10. VI kl. 19 **«Lõbus lesk»**
laup., 11. VI kl. 19 **«Chopiniana», «Skrjabiniana»**
pühap., 12. VI kl. 19 **«Madame Butterfly»**

NOORSOOTEATER
NOORTEMAJAS «SÕPRUS»
14. ja 15. juunil kell 19
etendusega
«KÜMME NEEGRIT»
(Tartus viimast korda).
Kollektiivtellimuste telefon 337-36. Pääsmed müügil noortemajas alates homsest iga päev 11—18.

KINO

«EKRAAN» — lastele 10.15 **«Kuklike»** (uus Poola värvifilm). **«Moulin Rouge»** (Inglise värvifilm, alla 16 a. keelatud, televisioonis ei näidata) 12, 14, 16, 18, 20, 22. Alates esmaspäevast **«Maffia võrgus»** (Prantsuse, peaosades Marina Vlady ja Michel Piccoli, alla 16 a. keelatud, televisioonis ei näidata) 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22. Lisaks **«Teadus ja tehnika» nr. 5/77.**

«SALUUT» — lastele 10.30 **«Kiisuke nimega Auh»** (uued värvilised joonisfilmid). **«Benji»** (USA värvifilm, liigutav lugu koera ja laste sõprusest). 12.20, 14.10, 16, 17.50, 22. **«Ustavus»** (täispikk tõsielufilm) ja **«Benji»** 19.40. Esmaspäeval **«Benji»** 10.30, 12.20, 14.10, 16, 17.50, 19.40, 22.

«KOMSOMOL» — lastele 10.45 **«Uurimine usaldatakse detektiiv Teddyle». «Merekuradid»** (Egiptuse naljafilm) 12.30, 14.15, 16, 17.45, 22. **«Sillad», «Minu lapsepõlve jõeke»** ja **«Merekuradid»** 19.30. Esmaspäeval 10.30 lastele **«Jack Imedemaal»**. Alates teisipäevast **«Tiigrid» ilmuvad öösel»** 10.45, 12.30, 14.15, 16, 22. **«India tantsutund» vastutusele võtta»** ja **«Tiigrid» ilmuvad öösel»** 19.30. **«Spartacus»** (värviline, lai) 17.45.

RAUDTEEKLUBI — 13 lastele multifilmid. **«Mõlsta mind, ema»** (SDV) 15, 17, 19. Esmaspäeval **«Kui surevad legendid»** (USA, alla 16 a. keelatud) 16, 18, 20.

Elva «HELI» — 14 lastele **«Võililleipoiss»** (multifilmid). **«Elujanu»** (Ameerika lalaekrääniline värvifilm, 2 jagu) 15, 17.30. Esmaspäeval **«Viirastuslik laev»** (Jaapani seikluslik multifilm) 17.30, 19, 20.30.

TÖÖ

Tartu Linna Laste ja Noorte Spordikool vajab suvelaagrisse Haanjasse **kalkulaatorit, kokki, ehitustöölisi, ujumisinstruktorit.** Tulla Turu 4. Tel. 339-67, 336-82.

Meditsiinitehnika Remondi Ettevõtte Tartu osakond vajab alatisele tööle **elektrikuid, torulukksseppi** ja **lukkseppi.** Töötasu kategooria alusel. Lähemalt Puusepa 8, tel. 283-21 (meistrilt).

Linna sanitaar- ja epidemioloogiajaam vajab bakterioloogialaboratooriumi **sanitari.** Võimalik on kohakaaslus. Pensionäril säilib täispension. Burdenko 47, tel. 320-82.

Nõo keskkool vajab kiiresti **katlakütjat ja kooliteenijat.** Korterivõimalus. Helistada telefonil Nõo 952-47 ja 952-42 või tulla kohapeale.

SEDA JA TEIST

TÄHTVERE
ATRAKTSIOONIVÄLJAK
on 7. juunist lahti
tööpäeviti 14—20
(välja arvatud esmaspäev),
pühapäeviti 11—21
(Samas vajatakse pargitöölist.)

NOORTEMAJAS «SÕPRUS»
täna kell 21
ansambli «FIX»
õhtu

Noor lasteta abielupaar vajab kiiresti **tuba.** Soodustustest lähemalt Anne 51—6.

E. Kassarits

Noorpaar (lasteta) vajab omaette **tuba** Tartus, soovitav keeduvõimalusega. Saab oodata ka sügiseni. Tiigi 14.

K. Kint

Üksik tütarlaps soovib omaette **tuba** või ostab toa + köögi. Sidesõlm, nõudmiseni.

V. Hausenberg

Vahetada omaette **korter** kommunaalmajas I korrus (3 tuba 42,2 m²; vesi, gaas, ahiküte) köigi mugavustega 2—3 toalise omaette korteri vastu. Jaama 3—1.

A. Arand

Noor spetsialist (kaubatundja) vajab **elamispinda.** Leningradi mnt. 27.

V. Soomuste

Kolmetoaline köigi mugavustega **korter** (uus remont) V korrusel Riia tänava piirkonnas vahetada samaväärse 2-toalise korteri vastu Tallinnas. Tartu sidesõlm, nõudmiseni.

I. Erdmann

Omaette ühetoaline köigi mugavustega **korter** ja ühetoaline **korter** (8 m², vesi, balloonigaas, WC, köök kahele) vahetada 2-toalise omaette mugavustega korteri vastu. Sidesõlm, nõudmiseni.

A. Jõgi

Kaks **korterit** Tartus (üks: tuba 13,9 m², köök, esik, vesi, gaas, kõrvalruumid, I korrus; teine: kööktuba 16,2 m², vesi esikus) vahetada kahetoalise või suurema ühetoalise korteri vastu Tartus või Pärnus. Samas vahetada **tuba + köök** samaväärse korteri vastu Pärnus. Tartu sidesõlm, nõudmiseni.

A. Kampus

Soovin **ajutiseks üürida** omaette **tuba** köögi kasutamise võimalusega või väikest **korterit.** Sidesõlm, nõudmiseni.

S. Kolonistova

Kahetoaline mugavustega korter Tartus vahetada suurema mugavustega korteri vastu Pärnus või Tallinnas. Sidesõlm, nõudmiseni.

K. Kähari

OST•MÜÜK

Soovin osta uut või vähe sõitnud (1976—1977) **VAZ 2101, 2102, 21 011** või **M 412.** Alasi 31—14, tel. 773-15.

V. Taggel

Ostan Tartus väiksema või keskmise suurusega vaba elamispinnaga **maja.** Sidesõlm, nõudmiseni.

M. Sild

Müüa ENE. Postkast 63.

R. Paju

Ostan pooleli oleva kahekorruselise **maja** või selle **vundamendi.** Soovi korral vastu anda köigi mugavustega kahetoaline korter. Sidesõlm, pk. 99.

R. Saag

Ostan **korteri** (tuba + köök). Sidesõlm, nõudmiseni.

M. Punson

Müüa «Sovetskaja istoritšeskaja entsiklopedija», «Vsemirnaja istorija» ja suur raamaturiiul. Tel. 753-98.

H. Aaresild

Müüa tiine mullikas. Valguta, Rannaküla.

Helene Tasa

Gustav Sule mälestusvõistlused

Neljapäeval, 9. juunil peetakse Tamme staadionil järjekordsed Gustav Sule mälestusvõistlused, peakorraldajaiks TRÜ kergejõustikukateedri õppejõud. Kateedri juhataja Alfred Pisuke ütles, et osaleda on lubanud Soome kõigi aegade teine odaviskaja Seppo Hovinen. Tema isiklik rekord möödunud aastast on 93.54, tänavune parim tulemus 89.30 (sellest on 10 sentimeetrit kaugemale visanud vaid Hovineni kaasmaalane Aimo Aho). Kes NSV Liidu odaviskajaist kaasa teevad, selgub järgmise nädala alguseks. Oodatud on muidugi ka kõik meie vabariigi paremad odamehed ja teiste memoriaalvõistluste kavas olevate alade harrastajad.

Kell 15.30 alustavad noormehed odaviskajad, 1960. a. sündinud ja nooremad. Seejärel viskavad oda neiud (1961. a. sündinud ja nooremad). Eesti NSV rekordimehe Ramon Lindali soovil võeti kavva teivashüpe, mis algab kell 16. Võistluste pidulik avamine on kell 17. Kahe tunni vältel võistlevad mehed 100 (eeljooksud ja finaal), 400 ja 1500 m jooksus, kaugus- ja kõrgushüppes, kuulitõukes ning odaviskes (algab kell 18). Naistel on kavas 100 ja 400 m jooks, kaugus- ja kõrgushüpe, kuulitõuge ning odavise (kell 17.15).

Alade võitjaile panevad asutused-ettevõtted välja auhinnad. Odaviskajad saavad lisaks veel medali ja võitjale antakse karikas.

REIN EIK

BALTI VELOTUUR

PROLOOG

Balti velotuur algas eile 3,1 kilomeetri pikkuse eraldistardisõiduga Tartu tänavail. Esimesena sai aja alla nelja minuti (3.59,7) 32. startinud Riia VEF-i jalgrattur Aleksandr Ossipov. Seda aega suutis parandada 3.57,9-le 15 minutit hiljem startinud «Jõu» rattur Rein Mitt. Järgmisena lõpetanud Andris Sarkanis («Varpa») oli veelgi kiirem — 3.56.4. Kuid terve rida tugevamaid oli rajale minemata.

Eile õhtupoolikul tegid velotuurist osavõtjad 24 km pikkusele Vasula ringile neli tiiru peale. Koos linnatänavail sõidetuga tuli kokku 103 km. Teise ringi lõpul murdus pikk ratturite rivi pooleks. Ette jäi 28 meest. Küljetuul soodustas kahe grupi lagunemist veel mitmeks rühmaks. 24 km enne finišit rebisid lahti viis meest: Aleksandr Gusjatnikov, Valeri Tšaplõgin, Toomas Villamaa, Raul Oja ja Jevgeni Smetanin. Juba linna tänavail (4 km enne lõpujoont) aitas Gusjatnikov Tšaplõginil ette minna.

Finiseeriti järjekorras: Tšaplõgin, Gusjatnikov, Villamaa, Oja, Smetanin, Raul Arula (tema oli eelmisest minuti võrra maas). Raul Oja (Eesti NSV «Dünamo») sai peatselt ajaks 3.55,4. Mõni minut hiljem lõpetas üleliidulise maanoorte tuuri teine Väino Treksler. Aeg 3.50,8 tähendas juba võitu. Head ajad kanti protokolli ka Riia ASK-i värve kaitsvale Toomas Villamaale ja Tartu kalevlasele Rein Solnaskile.

Lõplik järjestus: 1. Treksler 3.50,8; 2. Solnask 3.54,6; 3. Villamaa 3.54,8; 4. Oja 3.55,4; 5. Sarkanis 3.56,4; 6. Mitt 3.57,9; 7. Andris Martinsons (VEF) 3.59,4; 8. Ossipov 3.59,5; 9. Raul Arula (Tartu «Dünamo») 4.00,4; 10. Janis Kleinbergs 4.00,5.

Võistkondlikult olid paremad «Jõud» 11.52, «Varpa» 11.57, Eesti «Dünamo» 12.00, VEF 12.02 ja «Kalev» 12.06. NSV Liidu koondis oli 13.03-ga viimane. Rahutuuril sõitnuist said Juri Zajats ajaks 4.18,8, Aleksandr Gusjatnikov 4.21,5 ja Valeri Tšaplõgin 4.22,8.

NELI VASULA RINGI

Tubli sõit tõi Tšaplõgini ka üldkokkuvõttes esimeseks. Tema koguaeg 2:25.34. Villamaa kaotas 6 sekundiga, Oja kümnega. Gusjatnikov on neljas, liidrist 15 sekundit maas: 5. Smetanin (kaotas esimesele 34 sek.), 6. Väino Treksler (—47), 7. Arula (—51), 8. Andris Sarkanis (—52), 9. Janis Kleinbergs (—55), 10. Kalev Raudsepp (—1.00), 11. Andres Lutus (—1.01), 12. Jaan Veeranna (—1.01), 13. Mati Bärlin (—1,03). Rein Mitt langes 19. kohale (—2.50), 22. Runo Ruubel (—3.11).

Meeskondlikult tõusis liidriks Eesti NSV «Dünamo» 7:18.44, 2. «Varpa» 7:19.26, 3. NSV Liidu koondis 7:20.59, 4. «Jõud» 7:21.15, 5. «Kalev» 7:21.45.

Eilse päeva parimate autasustamine ja pidulik start on täna kell 15 Nõukogude väljakul. Tehniline start on Reolas pool tundi hiljem. Sõidetakse marsruudil Tartu — Põlva — Väimela — Võru — Tartu (130 km). Finiš taas Tamme staadionil, eeldatavasti 18.30—19.

Homme on kavas 140 km grupisõit Tartu — Jõgeva — Põltsamaa — Tartu. Pidulik start taas Nõukogude väljakul kell 15, tehniline pool tundi hiljem konservitehase juures. Linna sõidetakse tagasi Ilmatsalu ja Viljandi maantee ringteede kaudu. Tamme staadionile jõutakse kella 19 paiku.

RAIMO PEIKER

OST•MÜÜK

Ostan **ENE.** Postkast 63.

R. Paju

Ostan pooleli oleva kahekorruselise **maja** või selle **vundamendi.** Soovi korral vastu anda köigi mugavustega kahetoaline korter. Sidesõlm, pk. 99.

R. Saag

Ostan **korteri** (tuba + köök). Sidesõlm, nõudmiseni.

M. Punson

Müüa «Sovetskaja istoritšeskaja entsiklopedija», «Vsemirnaja istorija» ja suur raamaturiiul. Tel. 753-98.

H. Aaresild

Müüa tiine mullikas. Valguta, Rannaküla.

Helene Tasa

PAIDE KUTSEKESKKOOL nr. 25
on alustanud uute õpilaste vastuvõttu 1977/78. õppeaastaks:

- **Maaparandustööde mehhanisaatorid**
  3 aastaga täielik keskharidus ja laia profiiliga maaparandusmehhanisaatori kutse. Töökohad «Eesti Põllumajandustehnika» rajoonikoondistes.
  TASUTA RIIETUS. TOIT. ÜHISELAMU. STIPENDIUM JA PRAKTIKATÖÖTASU.
- **C-kategooria autojuhid**
  Õpiaeg 5 kuud. Vanuse alammäär 18 aastat, nõutav haridus 8 klassi.
  TASUTA TOIT. ÜHISELAMU. STIPENDIUM.

Ettevõtted võivad suunata noori õppima stipendiaatidena.
Õppetöö algus 1. septembril.
Avaldused esitada hiljemalt 1. augustiks kooli direktorile.
Kool asub Paides Tallinna tn. 46, tel. 214-58, 414-07.

Meie kaastunne Kalju Kriiskile
ema
JETTE KRIISKI
surma puhul.
Kaastöötajad ehitusmaterjalitehase mehaanikatsehhist

Avaldame sügavat kaastunnet Mati Lehtisele kasuisa
ALEKSANDER SILVETI
surma puhul.
Mööblikombinaadi komsomoliorganisatsioon

ROOSI JÄRG

Jagame Eenok Järgi leina vanaema kaotuse puhul.

Ehitustrusti komplekteerimisvalitsus

Südamlik kaastunne Hilja Irdile isa
EDUARD IRDI
surma puhul.
Kaastöötajad Uderna tuberkuloosihaiglast

Mälestame töökaaslast
VALTER RAMMULIT
ja avaldame kaastunnet omastele.
Konguta sovhoosi pere

Avaldame kaastunnet Avo Vinkile äi
VOLLI NAUTRASE
1907—1977
surma puhul.
Tartu KEK-i Vana-Kastre tootmisbaas

Avaldame sügavat kaastunnet klassivend Toivole kalli isa
KARL PEHKA
kaotuse puhul.
Tartu 1. õhtukeskkooli XI-b klass ja klassijuhataja

Avaldame kaastunnet Vilve Pihlikule vend
LEONHARD ALLASE
surma puhul.
Töökaaslased õmblusvabriku «Sangar» I tsehhi I jaoskonnast

„EDASI" toimetus 202 400 Tartu, N. Pirogovi 1. Postkast 63. Telefonid: kirjastus ja kuulutused (kl. 9.30—14) 333-54, vastutav sekretär ja sekretariaat 333-53, kirjadeosakond 330-75 (rajoonitelefon 11-213), uudiste- ja spordiosakond 320-70 (raj. 11-413), parteielu ja propagandaosakond 333-48, kultuuriosakond 329-23, koolide osakond 335-34 (raj. 11-448), tööstusosakond 333-52, põllumajandusosakond 339-01 (raj. 11-214), toimetaja asetäitjad 333-51 ja 338-75. Ilmub 6 korda nädalas. Tellimishind 50 kopikat kuus. Tiraaž 81 500. Väljaandja kirjastuse «Periodika» Tartu osakond, Tartus N. Pirogovi 1.
«Эдазн» («Вперёд») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского городского и районного комитета Коммунистической партии Эстонии и Тартуского городского и районного советов депутатов трудящихся.

«Эдазн» («Вперёд»)
Индекс 08841

Mõna Heidemanni nim. trükikoda Tartus, Oliikooli 17/19

Tellimine nr. 2950
MB 03619